

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

AKCIONI PLAN

**suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini
2016 – 2019.**

SADRŽAJ

1.	Uvod	3
1.1	Istorija trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini	3
1.2.	Evaluacija provedbe Strategije i Akcionog plana suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2013-2015.....	4
2.	Međunarodni monitoring mehanizmi i izvještaji	5
2.1.	Ujedinjene nacije	5
2.2.	Organizacija za saradnju i sigurnost u Evropi	6
2.3.	Vijeća Evrope	6
2.4.	Evropska unija	7
2.5.	Državni sekretarijat Sjedinjenih američkih država	7
3.	Međunarodni politički i pravni okvir	8
3.1.	Ujedinjene nacije	8
3.2.	Organizacija za sigurnost i saradnu u Evropi – OSCE	9
3.3.	Vijeće Evrope	11
3.4.	Evropska unija	13
3.5.	Vlada Sjedinjenih Američkih Država.....	13
4.	Vodeći principi Akcionog plana.....	14
5.	Strateški ciljevi i strateške mjere.....	16
6.	Skraćenice korištene u matrici Akcionog plana	18
7.	Aktivnosti za provođenje strateških mjera i dostizanje strateških ciljeva	19

1. Uvod

1.1 Istorija trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini

Prisustvo trgovine ljudima kao fenomena, zvanično je potvrđeno i priznato po prvi puta u Bosni i Hercegovina 1999. godine, od kada i postoje zvanične statistike o broju identifikovanih žrtava trgovine. U periodu do 2004. godine, Bosna i Hercegovina je prevashodno bila zemlja tranzita i krajnjeg odredišta za žrtve trgovine ljudima koje su bile trgovane iz zemalja istočne Evrope i seksualno eksploatisane u Bosni i Hercegovini. Od 2004. godine Bosna i Hercegovina je ubrzano počela postajati i zemlja porijekla za žrtve, žene i djevojčice, ali također i muškarce i dječake, koji su regrutovani u svrhu seksualne ili radne eksploatacije i trgovani u zemljama zapadne Evrope i drugim zemljama unutar regije, te također kao zemlja tranzita kroz koju se kreću rute trgovine ljudima sa istoka i juga prema sjeveru i zapadu, odnosno duž dobro znane "Balkanske rute". Pored toga, Bosna i Hercegovina se ubrzano počela suočavati sa internom trgovinom, odnosno sa regrutovanjem njenih sopstvenih državljana u svrhu seksualne i radne eksploatacije u drugim dijelovima zemlje. Vlasti u Bosni i Hercegovini su preduzele značajne mjere na suprostavljanju trgovini ljudima putem definisanja nacionalnih politika i planova akcije još od 2001. godine, zatim putem usvajanja zakona i drugih propisa koji tretiraju borbu protiv trgovine ljudima, putem alociranja finansijskih resursa i drugih resursa, putem razvijanja kapaciteta nadležnih institucija i uspostavljanja bliskog partnerstva između vlasti i civilnog društva, što je evidentno načinilo značajan napredak u ukupnoj situaciji i smanjenje u broju identifikovanih žrtava trgovine ljudima.

Ipak, trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini očigledno nije iskorjenjena, nego je samo mijenjala metode izvršenja. Od 2004. godine trgovina ljudima se povlači u pomno prikrivenu aktivnost. Seksualna eksploatacije se odvija u motelima, privatnim kućama i apartmanima, žrtve se odvođe u inostranstvo u iste svrhe, ili su žrtve prisiljene na rad ili neke druge oblike eksploatacije. U pogledu radne eksploatacije, jedan od novih oblika je svakako eksploatacija državljana Bosne i Hercegovine, muškaraca, na gradilištima u inostranstvu. Najprisutniji i vidljiviji problem je prosjačenje, što je direktna posljedica složene ekonomske i socijalne situacije u zemlji te isključenosti pojedinih grupa stanovništva. Organizovano i prisilno dječije prosjačenje je kompleksan obrazac ponašanja koji drži djecu, žrtve trgovine ljudima, u krugovima eksploatacije, prisiljene da prose za račun svojih porodica ili kriminalnih grupa. Neki referentni i zvanični izvještaji upućuju da na obim i moguće načina njegovom tretiranja. (Ombudsman za ljudska prava, 2010). U prošlosti, problem djece koja žive i prosjače na ulici nije bio prepoznavan kao trgovina ljudima. Zbog toga bilo kakva ozbiljna intervencija nadležnih vlasti i službi je nedostajala iako su se mogli primjetiti sporadični izvještaji, članci i komentari o djeci i njihovom cjelodnevnom radu na ulici.

Dosadašnji izvještaji ukazuju da nije utvrđeno prisustvo indikatora da je organizovani kriminal prevalentan oblik trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije u Bosni i Hercegovini. U vezi s tim raspoložive informacije ukazuju da su pojedinci najčešći počinioci krivičnih djela povezanih sa trgovinom ljudima u svrhu radne eksploatacije a da je osnovni cilj takvih aktivnosti stjecanje finansijske dobiti za trgovce lično. Ovakvi slučajevi obično uključuju državljanke Bosne i Hercegovine ali sporadično i pojedince iz zemalja regije. Sudska praksa procesuiranja krivičnih djela trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije je veoma skromna, sa neznačajnim brojem slučajeva, uglavnom zbog pitanja kvalifikacije djela i sivih zona, prisutnih u ovim slučajevima i koje se uzimaju u obzir pri odlučivanju da li se radi o trgovini ljudima u svrhu radne eksploatacije ili o jednostavno lošim uslovima rada i podplaćenom radu, što na kraju bude neki od prekršaja iz radnog pravne oblasti. Najznačajnije karakteristike ranije registrovanih slučajeva bile su: upotreba ranjivosti žrtve i njene zdravstvene situacije, boravak sa turističkom vizom i ilegalan rad tokom takvog boravka, manja plaća nego što je to prvenstveno bilo dogovoreno, obustavljanje plaćaja, dugo radno vrijeme, ograničavanje slobode kretanja, odsustvo adekvatne medicinske zaštite i pomoći nakon eventualnih nesreća na radu, uključenost privatnih agencija za posredovanje u zapošljavanju, oduzimanje putnih dokumenata, ilegalan boravak u inostranstvu, zaduženost kao metod kontrole, korištenje kamate kojom se povećava dug, kažnjavanje za kršenje pravila pa čak i kažnjavanje za ponašanja nakon radnog vremena, naplaćivanje nerealno uvećanih troškova za smještaj,

ishranu, prevoz i slično. Istovremeno bitno je naglasiti da je vrlo indikativna činjenica da mnoge žrtve ovakvog vida trgovine ljudima, uprkos veoma teškoj poziciji, radije ostaju u njihovim situacijama nego se vraćaju kući praznih ruku. Od onih koji se vrata kući, mnogi su očajni i nastoje da ponovno odu u inostranstvo i potraže posao. Aktivnosti na suprostavljanju trgovini ljudima u zemlji, uključujući rad policije usmjeren prema ovom problemu, istraživanja, optuživanja i suđenja, zajedno sa pravnom reformom, su donijele nekoliko promjena u obrascima trgovine ljudima, ali još uvijek ostaje dosta toga da se uradi.

1.2. Evaluacija provedbe Strategije i Akcionog plana suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2013-2015

Evaluacija provedbe Strategije i Akcionog plana suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini u periodu 2013-2015, prethodila je izradi novog Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima u periodu 2016-2019. Evaluaciji je prethodio stalni proces monitoringa provedbe ovih dokumenata. Monitoring i evaluacija su dva po povezana ali različita seta organizacionih aktivnosti koji nastoje saznati iz onoga šta se radi i kako se radi i uglavnom su usmjerene na: efikasnost, efektivnost i utjecaj.

Ključni kriteriji evaluacije provedbe Strategije i Akcionog plana su bili relevantnost, održivost, efikasnost, efektivnost i utjecaj a način na koji je evaluacija provedena je bio kombinacija samo-evaluacije, eksterne evaluacije i interaktivne evaluacije.

Zaključci zasnovani na rezultatima provedene evaluacije implementacije Strategije i Akcionog plana suprostavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini za period 2013-2015 ukazale su na slijedeće:

- U pogledu relevantnosti, od ukupno 123 aktivnosti planirane Akcionim planom samo jedna aktivnost nije imala validno definisan cilj, dok je 122 ciljeva i dalje bilo validnim. Rezultati 112 ili 91% od ukupno 123 aktivnosti su konzistentni sa planiranim postignućima i učincima, što u svakom slučaju predstavlja veoma dobar rezultat.
- U pogledu efektivnosti, obim u kojem su planirani ciljevi postignuti ili se očekuje da budu ostvareni je slijedeći: 35 od ukupno 123 aktivnosti ili 28.5 % su polučile očekivani rezultat u potpunosti. 42 aktivnosti ili 34% su polučile značajne rezultate i očekivati je da će do kraja vremena planiranog za implementaciju strategije neke od njih u potpunosti postići očekivane rezultate. 7 aktivnosti ili 5.5% su polučile djelimične rezultate i za očekivati da će do kraja vremena provedbe strategije polučiti značajne ili potpune rezultate. 13 aktivnosti ili 7.5% još nije polučilo nikakve rezultate ali je i vrijeme planirano za njihovo provođenje u preostalom dijelu vremena za provedbu strategije te je realno očekivati da postignu potpune rezultate. 26 aktivnosti ili 21.5% nije polučilo očekivane rezultate niti je na njihovu kompleksnost realno očekivati da će u preostalom vremenu implementacije takve rezultate polučiti. Kao ključni faktori koji utiču na postizanje ili nepostizanje ciljeva najčešće su identifikovani: nedostatak političke volje, prvenstveno unutar parlamenata prilikom donošenja određenih zakonskih odredbi; zatim nedostatak finansijskih resursa za provođenje pojedinih aktivnosti; nedostatak kapaciteta i resursa unutar nadležnih institucija ili ovlaštenih organizacija da implementiraju pojedine aktivnosti; zatim nezainteresovanost i inertnost pojedinih institucija ili organizacija da iniciraju pojedine aktivnosti; i na kraju opšti faktori poput nestabilne političke situacije, kompleksnog unutrašnjeg ustroja i nejasnih i sukobljenih nadležnosti, teške ekonomske situacije, velikog nivoa siromaštva i zaposlenosti.
- U pogledu održivosti, osnovno mjerilo se odnosi na pitanje u kojoj mjeri će se benefiti programa ili projekta nastaviti nakon okončanja strategije? Pojedinačna analiza aktivnosti je pokazala da će se koristiti od provedenih aktivnosti nastaviti i nakon okončanja vremena trajanja strategije u 93 aktivnosti ili 75.5%. U 10 aktivnosti ili 8%, radilo se o jednokratnim benefitima koji po svojoj prirodi ne mogu nastaviti koristiti i nakon okončanja strategije, dok u 20 aktivnosti ili u 16.5% benefiti niti su ostvareni u vrijeme implementacije strategije pa tako ne mogu nastaviti biti od koristi niti nakon okončanja vremena predviđenog za implementaciju strategije. Ključni faktori koji su uticali na postizanje ili nepostizanje održivosti benefita su prepoznati u nedostatku političke volje, prvenstveno unutar parlamenata prilikom donošenja određenih zakonskih odredbi; zatim u nedostatku finansijskih resursa za provođenje pojedinih

aktivnosti; nedostatku kapaciteta i resursa unutar nadležnih institucija ili ovlaštenih organizacija za implementaciju pojedinih aktivnosti; zatim u nezainteresovanosti i inertnosti pojedinih institucija ili organizacija da iniciraju pojedine aktivnosti.

- U pogledu kriterija efikasnosti, relevantna pitanja koja su razmatrana u evaluaciji su bila: da li su aktivnosti bile isplative, da li su rezultati postignuti na vrijeme, da li je strategija implementirana na efikasniji način u odnosu na alternative. U vezi sa pitanjem isplativosti aktivnosti za sve aktivnosti je utvrđeno da su ili bile isplative ili bi bile isplative da su implementirane. U vezi sa pitanjem da li su aktivnosti implementirane na efikasniji način u odnosu na alternative odgovori su također u potpunosti pozitivne. U vezi sa pitanjem da li su rezultati postignuti na vrijeme evaluacija ukazuje da su rezultati postignuti unutar 87 aktivnosti ili 71%. Rezultati unutar 26 ili 21% aktivnosti bi mogle biti postignute unutar vremena predviđenog za implementaciju strategije dok u 10 aktivnosti ili 8% nije moguće postići planirane rezultate prije isteka vremena predviđenog za implementaciju strategije.
- U pogledu kriterija postignuća, referentna pitanja koja su korištena u evaluaciji su: šta je posljedica strategije i koju stvarnu razliku je strategija donijela korisnicima. Evaluacija je pokazala da su mnogobrojne posljedice implementacije strategije potvrđene u 48 aktivnosti ili u 39% te da je isti broj aktivnosti donio stvarnu razliku korisnicima u dostizanju svakog od pet ciljeva strategije. U 47 ili 38% aktivnosti u toku su bile akcije koje bi trebale rezultirati konkretnim pozitivnim posljedicama i staranju stvarne razlike za korisnike i u kojima nisu identifikovani ključni faktori koji bi mogli doprinjeti nepostizanju posljedica. U 28 aktivnosti ili u 23% aktivnosti nisu proizvedne nikakve posljedice i nisu kreirane nikakve stvarne razlike za korisnike. U tim aktivnostima su i identifikovani ključni faktori koji doprinose nepostizanju posljedica i faktori koji doprinose da se benefiti aktivnosti ne nastave nakon isteka strategije a koji su identifikovani u dijelovima evaluacije koji govore o kriterijama efektivnosti i održivosti.

Preporuke, koje su proistekle iz zaključaka evaluacije ukazuju da je veliki dio planiranih aktivnosti bio validan, efektivan, efikasan, održiv i da su dostignuća po pojedinim aktivnostima imala konkretne rezultate i doprinjela promjeni situacije na bolje. Međutim, jedan dio aktivnosti, iako su im ciljevi i dalje validni a aktivnosti i rezultati konzistentni sa planiranim postignućima i učincima, nije dostigao planirane ciljeve ili su ta planirani ciljevi nedostižni u punom obimu u preostalom vremenu implementacije Strategije. Kao razloge takve situacije, evaluacija je u svakoj pojedinačnoj aktivnosti identifikovala ključne faktore koji su uticali na nepostizanje ciljeva. U svim tim aktivnostima, evaluacija je ukazala da bi se benefiti aktivnosti nastavili nakon okončanja strategije te identifikovala ključne faktore koji bi uticali na postizanje ili nepostizanje održivosti benefita. Na kraju, evaluacija je ukazala da svaka od tih aktivnosti može imati za posljedicu imati rezultate koji bi donijeli stvarnu razliku korisnicima. Stoga, preporuke evaluacije su da je potrebno i u slijedećem strateškom periodu pokušati isplanirati i implementirati sve aktivnosti iz Strategije i Akcionog plana za suprostavljanje trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini a koje nisu uspjele da se implementiraju u periodu 2013-2015, a koje su još uvijek relevantne i mogu, ukoliko se otklone ključni faktori koji su doprinjeli da se aktivnosti ne implementiraju i da se njihove benefiti ne nastave nakon okončanja strategije, dostići planirane rezultate i ostvariti napredak.

2. Međunarodni monitoring mehanizmi i izvještaji

2.1. Ujedinjene nacije

Globalni izvještaj o trgovini ljudima iz 2014. godine, Ureda Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal, situaciju posmatra i izvještava po regionima. Bosna i Hercegovina se svrstava u regiju Istočne Evrope i Centralne Azije. Opšta konstatacija Izvještaja govori da je najveći broj otkrivenih slučajeva trgovine ljudima

intraregionalan, da su rijetki slučajevi trgovine ljudima iz drugih regiona, da je većina žrtava trgovine ženskog roda, da je uglavnom prisutna seksualna eksploatacija ali i radna eksploatacija. Izvještaj dalje navodi da sve zemlje imaju legislativu kompatibilnu sa Protokolom te da je snažna uključenost žena u aktivnosti trgovine ljudima i kao trgovaca i kao žrtava. Broj krivično osuđenih osoba je veći nego u drugim područjima dok je viši i u poređenju sa regijom zapadne Evrope. Najviši nivo osuđenih osoba u odnosu na ukupnu populaciju je registrovan na Balkanu, sa vrhom od 2 osuđene osobe na 100.000 stanovnika. Većina zemalja u istočnoj Evropi i centralnoj Aziji izvještava o broju između 10 i 50 presuda za trgovinu ljudima godišnje. Komitet Ujedinjenih nacija za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW Komitet), takođe, u okviru praćenja sprovođenja Konvencije Ujedinjenih nacija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW Konvencija), prati i stanje u Bosni i Hercegovini u vezi sa trgovinom ljudima sa posebnim akcentom na trgovinu ženama i djevojčicama, uključujući njihovo iskorištavanje u svrhu prostitucije kao i rodne aspekte ovih pojava. U svrhu unapređenja pravnog okvira i prakse nadležnih organa i institucija u borbi protiv trgovine ljudima, CEDAW Komitet je dao zaključna zapažanja i preporuke koje je zemlja članica dužna da sprovede do pripreme narednog periodičnog izvještaja, a najkasnije do jula 2017. godine.

2.2. Organizacija za saradnju i sigurnost u Evropi

Posjeta Specijalne predstavnice i koordinatorice za borbu protiv trgovine ljudima OSCE-a je uslijedila u periodu od 03. do 06.03.2014. godine, a sa ciljem da se sagleda stanje i daju preporuke vlastima vezane za implementaciju OSCE opredjeljenja sadržanih u Akcionom planu za borbu protiv trgovine ljudima i njegovom Adendumu, a koje su prvobitno razmatrane u Izvještaju o prvoj posjeti Specijalne predstavnice i koordinatorice iz 2012. godine. Specijalna predstavnica i koordinatorica je u svom Izvještaju posebno naglasila i elaborirala slijedeća pitanja: legislativa i politika; prevencija; identifikacija žrtava; unapređenje krivično pravnog odgovora; povećanje zaštite žrtava; nevladine organizacije; i slučaj eksploatacije radnika iz Bosne i Hercegovine u Azerbejdžanu (Serbaz slučaj). Unutar svakog od ovih pitanja date su specifične i detaljne preporuke kako ostvariti napredak i ispuniti zahtjeve iz Akcionog plana i Adenduma.

2.3. Vijeće Evrope

Na svom 11. sastanku održanom 7.6.2013. godine, Komitet strana Konvencije je razmotrio Izvještaj Grupe eksperata o akciji protiv trgovine ljudima (GRETA) o implementaciji Konvencije od Bosne i Hercegovine. Na bazi zaključaka Grupe eksperata Komitet strana je usvojio Preporuke CP(2013)5 za Bosnu i Hercegovinu za implementaciju Konvencije.

Komitet ministara pozdravlja mjere na borbi protiv trgovine ljudima preduzete od vlasti Bosne i Hercegovine a posebno:

- imenovanje nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i uspostavljanje Udarne grupe za borbu protiv trgovine ljudima te regionalnih monitoring timova;
- usvajanje akcionih planova za sprječavanje trgovine ljudima i nezavisnu evaluaciju implementacije akcionog plana 2008-2012;
- uključivanje trgovine ljudima u Krivični zakon, kako je definisao Konvencijom;
- kriminalizaciju korištenja usluga trgovane osobe, sa znanjem da je ta osoba žrtva trgovine ljudima;
- napore da se pruži obuka o trgovini ljudima za relevantne profesionalce;

Izvještaj istovremeno identifikuje područja u kojima je potrebna naredna akcija da bi se unaprijedila implementacija konvencije, a posebno:

- osiguranje da su krivična djela trgovine ljudima uvršteni na konzistentan način u krivične zakone koji se primjenjuju na teritoriji Bosne i Hercegovine;
- jačanje zaštite djece od trgovine ljudima, uključujući osiguranje registracije djece prilikom rođenja, te osiguranje da Romski dječaci imaju efektivan pristup

- obrazovanju kao mjeri prevencije trgovine;
- unaprjeđenje identifikacije žrtava trgovine prestankom uslovljavanja tog procesa sa krivičnim procesuiranjem, uvođenjem nacionalnog referalnog mehanizma i osiguravanjem da nadležni profesionalci usvoje proaktivan pristup identifikacije;
  - osiguranje da žrtve trgovine imaju efektivan pristup pomoći i zaštiti, bez obzira da li saraduju sa vlastima za provođenje zakona;
  - definisanje u zakonu perioda oporavka i refleksije propisanog u članu 13. Konvencije i osiguranje da trgovane osobe imaju dodjeljen takav period;
  - osiguranje da žrtve trgovine imaju mogućnost dobijanja kompenzacije od počinitelaca i uspostavljanje državne kompenzacijske šeme koja je dostupna žrtvama trgovine ljudima;
  - osiguranje da kriminal povezan sa trgovinom bude istražen i gonjen odmah i efikasno, vodeći odgovarajućim i odvraćajućim sankcijama.
- Preporuke vlastima Bosne i Hercegovine su u detaljima razrađene u Apendiksu Izvještaja.

2.4. Evropska unija

Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2014. u dijelu koji govori o borbi protiv organizovanog kriminala, o trgovini ljudima navodi slijedeće: “Što se tiče borbe protiv trgovine ljudima, u toku je provođenje strategije i akcionog plana za period 2013-2015. Realizacija projekata iz Akcionog plana finansira se uglavnom od strane donatora. Odredbe o trgovini ljudima iz krivičnih zakona na državnom i federalnom nivou su u parlamentarnoj proceduri. Domaće propise, posebno kada se radi o kaznama, i dalje treba uskladiti sa *acquisem*, naročito sa Direktivom 2011/36/EU. Regionalni monitoring timovi će se nastaviti redovno sastajati i poboljšavati svoje kapacitete kroz obuke. Izrađen je priručnik za obuku socijalnih radnika koji se bave radom sa žrtvama trgovine ljudima. Potrebno je održati dodatne obuke o rješavanju problema trgovine ljudima za predstavnike relevantnih organa za provođenje zakona, a posebno za graničnu policiju. I dalje je potrebno razviti sveobuhvatan, multidisciplinarni pristup trgovini ljudima usmjeren ka žrtvama i poboljšati proces identifikacije žrtava. Trgovina ljudima se odvijala u svrhu radne eksploatacije, seksualne eksploatacije, prosjačenja i prisilnog braka. Bosna i Hercegovina je i dalje zemlja porijekla, tranzita i odredišta za trgovinu ljudima. Bosni i Hercegovini nedostaje sveobuhvatan sistem za identifikaciju općih trendova i izazova u rješavanju problema trgovine ljudima. Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima u sastavu Ureda državnog koordinatora i baza podataka o žrtvama trgovine ljudima nisu u potpunosti operativni. U Sarajevu je otvoren Evropski resursni centar za sprječavanje trgovine ljudima i ostalih oblika eksploatacije. Bosna i Hercegovina treba dodatno uskladiti svoj sistem borbe protiv trgovine ljudima s nizom preporuka uključenih u posljednji izvještaj ekspertne grupe za suzbijanje trgovine ljudima (GRETA).”

Konačni izvještaj misije Evropske komisije o procjeni borbe protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini (TAIEX referenca 23336/59001 (20 and 24 April, 2015.) polazi od konstatacije iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2014: "Bosna i Hercegovina ostaje zemlja porijekla, tranzita i odredišta za trgovinu ljudima u svrhu radne eksploatacije, seksualne eksploatacije, prosjačenja i prisilnih brakova". Izvještaj predstavlja i set kompleksnih izazova sa kojima se Bosna i Hercegovina susreće u borbi protiv trgovine ljudima:

Izvještaj sadrži i preporuke i specifična prioritetna područja za izgradnju efikasnije politike protiv trgovine ljudima, u skladu sa međunarodnim i Evropskim standardima. Izvještaj ukazuje na kritične aspekte koji zaslužuju pažnju politika i institucija u Bosni i Hercegovini:

2.5. Državni sekretarijat Sjedinjenih američkih država

Vlada Sjedinjenih Američkih Država, u Izvještaju o trgovini ljudima Državnog sekretarijata za 2015 godinu za Bosnu i Hercegovinu konstatuje da je polazišna, odredišna i tranzitna zemlja za muškarce, žene i djecu koji su žrtve trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada. Žene i djevojke iz Bosne i Hercegovine su u zemlji žrtve seksualnog iskorištavanja u privatnim stanovima, motelima i na benzinskim pumpama. Porodice i lokalne organizirane kriminalne grupe podvrgavaju dječake i djevojčice romske pripadnosti prisilnom prosjačenju i služenju u domaćinstvu u prisilno sklopljenim brakovima. Žene i djevojke iz evropskih zemalja žrtve su seksualne trgovine unutar zemlje. Žrtve iz Bosne i Hercegovine su žrtve trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada u građevinarstvu i drugim sektorima u zemljama širom Evrope, između ostalog, u Azerbejdžanu, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Srbiji i Austriji.

Dalje se u Izvještaju konstatuje da se vlasti Bosne i Hercegovine u potpunosti ne pridržavaju minimalnih standarda za eliminiranje trgovine ljudima; međutim, one čine značajna nastojanja u tom pravcu. Nadležna tijela su utrošila broj identificiranih žrtava, ali su i priznala potrebu za intenzivnijim nastojanja da identificiraju žrtve prisilnog prosjačenja i radne eksploatacije. Vlasti su počele provoditi obuku za inspektore rada na temu borbe protiv trgovine ljudima i uključile su ih u regionalne mreže monitoringa i referalnih mehanizama. U Federaciji Bosne i Hercegovine nisu donesene izmjene Krivičnog zakona kojima bi se zabranili svi oblici trgovine ljudima u skladu s državnim zakonskim odredbama i međunarodnim pravom, čime se onemogućava zemlji da krivično goni djela trgovine ljudima.

3. Međunarodni politički i pravni okvir

3.1. Ujedinjene nacije

Ujedinjene nacije svoju politiku u borbi protiv trgovine ljudima definiše i provodi putem svog Ureda za drogu i kriminal (UNODC) i drugih specijalizovanih agencija te putem Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara za trgovinu ljudima. UN nudi praktičnu pomoć državama, ne samo pomažući im u sačinjavanju tekstova zakona već i pomažući u krairanju svobuhvatnih nacionalnih strategija protiv trgovnete također pomažući sa svojim resursima u njihovoj implementaciji.

U okviru Ujedinjenih nacija, 2000. godine usvojena je Konvencija o transnacionalnom oganizovanom kriminalu i uz nju Protokola za sprječavanja, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, što je predstavljalo prekretnicu u međunarodnim naporima na zaustavljanju trgovine ljudima. Konvencija i protokoli su do danas široko prihvaćeni od zemalja članica i u značajnoj mjeri implementirani u domaća zakonodavstva i praksu. Kao čuvar Konvencije i Protokola UNODC, pitanje vezana za implementaciju ovih dokumenata tretira kroz Globalni program protiv trgovine ljudima koji predstavlja osnovu politike Ujedinjenih nacija u ovom području te kroz Strategiju borbe protiv trgovine ljudima i iregularnih migracija iz 2012. godine koja je dodatno razvila politiku ove međunarodne organizacije u polju borbe protiv trgovine ljudima. Bosna i Hercegovina je potpisala i ratifikovala Protokol koji nameće obaveze u području prevencije trgovine, zaštite žrtava trgovine i krivičnog gonjenje počinitelaca krivičnih djela trgovine ljudima te time preuzela obavezu implementacije ovih dokumenata.

Radeći na borbi protiv trgovine ljudima od kraja devedesetih godina, UNODC je sačinio sveobuhvatni strateški okvir koji je postavio komplementarnu prirodu rada UNODC-a u prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima i krijumčarenja migranata. Ovaj strateški okvir je definisao hitne prioritete za buduće akcije UNODC-a u skladu sa Tematskim programom UNODC-a protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i nezakonite trgovine. Vezano za istraživanje i podizanje svjesnosti, UNODC je od 2012. godine počeo sa objavljivanjem Globalnog izvještaja o trgovini ljudima, i činit će to svake dvije godine. UNODC također izdaje istraživačke i tematske radove o trgovini ljudima i krijumčarenju migranata te nastoji podstaknuti podizanje nivoa svjesnosti o problemu kroz široku i ciljanu kampanju “Plavo srce protiv trgovine ljudima”.

Konvencija Ujedinjenih nacija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW Konvencija) koja je na snazi u Bosni i Hercegovini u članu 6 - Seksualna eksploatacija žena, nalaže državama članicama preduzimanje svih odgovarajućih mjera, uključujući i zakonodavne, radi suzbijanja svih oblika trgovine ženama, kao i iskorišćavanja prostitucije žena. Član se odnosi na trgovinu i eksploataciju prostitucije, ali ne zahtijeva od država da kažnjavaju žene koje se izabrale da budu prostitutke. Istorijski, međunarodni pravni okvir se bavio eksploatacijom prostitucije kroz nekoliko međunarodnih instrumenata koji se odnose na trgovinu ljudima i ropstvo. Ovo uključuje Konvenciju o ropstvu 1926. godine, promijenjenu od strane Protokola za amandman Konvencije o ropstvu 1953. godine, Dodatnu Konvenciju o ukidanju ropstva, trgovinu robovima, i institucije i prakse slične ropstvu 1956. godine, kao i Konvenciju o ukidanju prisilnog rada 1957. godine. 1949. godine dogovoreni su specifični standardi koji se odnose na prostituciju u Konvenciji o ukidanju trgovine ljudima i eksploatacije prostitucije drugih, koja osuđuje mamljenje drugih za svrhe prostitucije, eksploataciju prostitucije drugih i zabranjuje držanje bordela. Član 6 CEDAW Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije nad ženama prevazilazi postojeću međunarodnu odredbu o seksualnoj eksploataciji, zahtijevajući od država članica, ne samo da provedu i primjenjuju odgovarajuće zakonodavstvo, nego da se bave uzrocima trgovine i eksploatacije prostitucije.

3.2. Organizacija za sigurnost i saradnu u Evropi - OSCE

Akcioni plan borbe protiv trgovine ljudima iz 2003. godine i Adendum iz 2013. godine za cilj i svrhu imaju pružiti zemljama članicama set alata za ispunjavanje obaveze borbe protiv trgovine ljudima i sa mehanizmom promocije koordinacije između zemalja članica, OSCE-a i drugih međunarodnih organizacija. Akcioni plan ima multidimensionalni pristup i tretira problem na sveobuhvatan način kroz zaštitu žrtava, prevenciju i krivično gonjenje trgovaca ljudima i pomagača. Akcioni plan daje preporuke zemljama kako da se nose sa političkim, ekonomskim, pravnim, obrazovnim i drugim aspektima problema.

- a) Preporuke u aspektu istraživanja, provođenja zakona i optuživanja su: kriminalizacija trgovine ljudima u skladu sa Protokolom UN-a, puna implementacija mjera propisanih u legislativi, razvijanje programa rada policije u zajednici, unaprjeđenje saradnje nadležnih vlasti, osiguranje resursa i obuke za razvijanje policijskog rada vođenog obavještajnim podacima, bez potpunog oslanjanja na svjedočenje žrtava, alternativnih istražnih strategija, ciljanje korupcije među službama za provođenje zakona na lokalnom nivou, osiguranje odgovarajućih disciplinskih i krivičnih postupaka protiv službenika za provođenje zakona za koje se utvrdilo da su uključeni u koruptivne prakse povezane sa trgovinom ljudima.
- b) Preporuke u aspektu saradnje u provođenju zakona i razmjene informacija između zemalja: bliska saradnja u borbi protiv trgovine; jačanje kanala komunikacije između zemalja, razmjena osoblja, eksperata, oficira za vezu, zaključivanje sporazuma za dvostranu i višestranu saradnju u provođenju zakona i razmjeni informacija; počezimanje napora za razvoj zajedničkih standarda prikupljanja statističkih podataka.
- c) Preporuke u aspektu pomoći i zaštite žrtava i svjedoka u krivičnom postupku: pružanje efektine zaštite od osвете ili uznemiravanja svjedoka u krivičnim postupcima, i kada je odgovarajuće njihovoj rodbini i drugim bliskim osobama; senzibilizacija vlasti za provođenje zakona o njihovoj odgovornosti da

- osiguraju sigurnost i dobrobit žrtve; zaštita podataka i prava na privatnost; olakšavanje učešća žrtava u istrazi i suđenju ili drugim postupcima sa mogućnošću relokacije i drugih oblika zaštite svjedoka; pružanje pravnog savjetovanja žrtvama kada su u postupku donošena odluke o svjedočenju na sudu; dozvoljavanje nevladinim organizacijama da podržavaju žrtve u suđenjima, ako nije nemoguće prema nacionalnom zakonodavstvu.
- d) Preporuke u aspektu obuke: pružanje ili unaprjeđenje obuke granične policije, službenika za provođenje zakona, sudija, tužioca, imigracionih i drugih nadležnih službenika o svim aspektima trgovine ljudima; razmatranje ljudskih prava i pitanja osjetljivosti djece i žena, te ohrabrivanje saradnje sa nevladinim organizacijama i drugim relevantnim organizacijama i elementima civilnog društva.
  - e) Preporuke u aspektu graničnih mjera: razmatranje mjera koje dozvoljavaju prema domaćem zakonu odbijanja ulaska, ukidanja viza ili priremenog zadržavanja osoba koje impliciraju uključenost u kriminal; razmatranje jačanja saradnje između graničnih policija putem, između ostalog, uspostavljanja i održavanja kanala direktne komunikacije;
  - f) Preporuke u aspektu sigurnosti i kontrole dokumenata: preduzimanje mjera za osiguranje kvaliteta identifikacionih dokumenata.
  - g) Preporuke u aspektu legitimnosti i validnosti dokumenata: verifikovanje, na zahtjev druge zemlje, legitimnosti i validnosti izdatih putnih ili identifikacionih dokumenata.
  - h) Preporuke u aspektu prevencije - prikupljanja podataka i istraživanja: prikupljanje odvojenih podataka o ženama, muškarcima i djeci žrtvama trgovine i unaprjeđenje istraživanja i analiza o karakteru i obimu trgovine i mehanizama eksploatacije koje razvijaju kriminalne organizacije da bi se razvile efikasne i ciljane mjere sprječavanja trgovine ljudima; promoviranje istraživanja i razmjene informacija o trgovini djecom; identifikovanje najranjivijih dijelova stanovništva i razvijanje posernih kampanja podizanja svijesti za njih; provođenje analiza o uzrocima trgovine, faktorima ponude i potražnje, mrežama i ekonomskim posljedicama i vezama za ilegalnom migracijom.
  - i) Preporuke u aspektu prevencije – graničnih mjera: jačanje granične kontrole bez da se utiče na slobodu kretanja; usvajanje zakonodavnih i drugih mjera za sprječavanje zloupotrebe korištenja sredstava transporta komercijalnih prevoznika za trgovinu ljudima; obavezivanje komercijalnih prevoznika da osiguraju da su njihovi putnici u posjedu validnih putnih dokumenata a u suprotnom osigurati sankcije;
  - j) U pogledu ekonomskim i socijalnih politika ciljanih na uzroke trgovine: jačanje socijalno-ekonomske i političke stabilnosti te smanjenje migracija uzrokovanih siromaštvom; ekonomski razvoj i socijalna inkluzija; pristup djece obrazovanju, posebno ženske djece i djece manjina; zapošljavanje žena; smanjenje “nevidljivosti eksploatacije” kroz monitoring, administrativne kontrole i prikupljanje podataka na tržištu rada i u seksualnoj industriji; liberalizacija tržišta rada i jačanje mogućnosti zapošljavanja; tretiranje problema nezaštićenog, neformalnog i ilegalnog rada, tražeći balans između potražnje za jeftinom radnom snagom i mogućnosti legalne migracije; tretiranje podzemnih ekonomskih aktivnosti koje podrivaju ekonomiju i jačanju trgovinu; eliminacija diskriminacije žena u zapošljavanju i plaćama na bazi spola; eliminacija svih oblika diskriminacije manjina; nudičenje životnih opcija učenja, pismenosti, komunikacije te drugih vještina koje su barijere za zapošljavanje; senzibilizacija i obrazovanje na ravnopravnoj osnovi između spolova te sprječavanja nasilja nad ženama, politike jednakog pristupa ženama ekonomskim i finansijskim resursima; fleksibilni krediti, uključujući mikro-kredite niskih kamata; dobra uprava i transparentnost ekonomskih transakcija; usvajanje i jačanje legislative, obrazovnih, socijalnih, kulturnih i drugih mjera koje će obeshrabriti potražnju koja podržava sve oblike eksploatacije koja vodi trgovini ljudima.
  - k) U pogledu prevencije – podizanja svijesti: informativne kampanje podizanja javne svijesti o trgovini, njenim vidovima, metodama koje koriste trgovci te rizicima za žrtve; jačanje svijesti o trgovini kod imigracionih vlasti, konzularnog i diplomatskog osoblja da bi koristili ta znanja u dnevnim kontaktima sa potencijalnim žrtvama; ohrabrivanje ambasada da šire informacije o zakonima od interesa za potencijalne migrante, i kroz saradnju sa NVO-ima; podizanje

svjesti drugih relevantnih grupa; korištenje printanih i drugih materijala u radu konzularnih i diplomatskih službenika u radu sa rizičnim pojedincima; svjesnost medija i njihove percepcije o trgovini; ciljanje kampanja podizanja svjesti ranjivih grupa, manjina, djece, migranata, interno raseljenih osoba; širenje kampanja na manje gradove i sela; rad u školama, univerzitetima i porodicama mladih; tretiranje putem medija potrebe smanjivanja potražnje za aktivnostima trgovanih osoba za seksualnu eksploataciju, prisilni rad, ropstvo i druge prakse slične ropstvu te promoviranje nultog nivoa tolerancije prema svim vidovima trgovine; uspostavljanje telefonskih "vrućih linija" kao nezavisnih izvora savjeta i uputa potencijalnim žrtvama, tačke prvog kontakta koja pruža pristup mehanizmu upućivanja za žrtve trgovine i za olakšavanje anonimnog prijavljivanja slučajeva sumnje na trgovinu ljudima.

- l) U pogledu zakonodavnih mjera: usvajanje ili revidiranje zakona, administrativne kontrole i licenciranja i operacija biznisa koji mogu biti povezani sa trgovinom ljudima; osiguranje da usvojene mjere sprječavanja i borbe protiv trgovine ne utiču na prava i dostojanstvo ljudi uključujući slobodu kretanja; razmotriti potrebu usvajanja zakonodavstva koje će pružiti pravnu osnovu za pružanje pomoći i zaštite žrtava posebno u sudskom postupku; ratifikovanje ili pristupanje međunarodnim dokumentima i njihova provedba.
- m) U pogledu nacionalnog referalnog mehanizma: uspostavljanje referalnog mehanizma kreiranjem okvira saradnje unutar kojeg se ispunjavaju obaveze zaštite i promoviranja prava žrtve u saradnji i strateškom partnerstvu sa civilnim društvom i drugim akterima koji rade u ovom polju; dati upute za olakšavanje ispravne identifikacije i odgovarajući tretman žrtve u kome se poštuju pogledi i dostojanstvo žrtve; kombiniranje napora agencija za provođenje zakona, uključujući posebno uspostavu jedinica za borbu protiv trgovine ljudima u policiji na lokalnom nivou, imigracionoj službi, službama socijalne zaštite, zdravstvenim ustanovama te organizacijama civilnog društva; uspostava mehanizama usklađivanja pomoći žrtvama sa istražnim i tužilačkim akcijama; davanje pažnje potrebama jačanja saradnje policije i NVO-a u identifikaciji, informisanju i zaštiti žrtava; povezivanje aktivnosti referalnog mehanizma sa međuministarskim tijelima, nacionalnim koordinatorima, NVO-ima i drugim institucijama da osnuju međusektorske i multidisciplinarnе timove sposobne da razviju i monitoriraju implementaciju politika protiv trgovine ljudima.
- n) Akcioni plan zatim tretira pitanja: skloništa za žrtve; izdavanja dokumenata za žrtve; osiguranje socijalne pomoći; repatrijacije, rehabilitacije i reintegracije; perioda refleksije i boravišnih dozvola; prava apliciranja za azil. Poseban dio Akcionog plana se odnosi na zaštitu djece u kome se govori o potrebi osiguranja posebnih potreba djece i standardu najboljeg interesa djece.

Adendum iz 2013. dodatno planira akcije usmjerene na istraživanje i gonjenje trgovine ljudima i promoviranje finansijskih istraga, zatim na promoviranje transparentnosti i odgovornosti u provođenju zakonodavstva te izgradnje kapaciteta i obuke. Adendum govori i o setu aktivnosti na prevenciji trgovine i svih njenih vidova, zaštite i pomoći za žrtve, pristupu pravdi i razvijanju partnerstva.

3.3. Vijeće Evrope

Vijeće Evrope se temom trgovine ljudima počela baviti još od kraja devedesetih godina. Komitet ministra Vijeća Evrope je usvojio tri pravna teksta adresirajući trgovinu ljudima za seksualnu eksploataciju. Preporuka broj R (2000) 11 Komiteta Ministara zemljama članicama o akciji protiv trgovine ljudima u svrhu seksualne eksploatacije; Preporuka broj Rec (2001) 16 Komiteta Ministara zemljama članicama o zaštiti djece protiv seksualne eksploatacije; Preporuka Rec (2002) 5 Komiteta ministara zemljama članicama o zaštiti žena od nasilja.

Parlamentarna skupština Vijeća Evrope je također usvojila tekstovi u ovoj oblasti, uključujući: Preporuku 1325 (1997) o trgovini ženama i prisilnoj prostituciji u zemljama članicama Vijeća Evrope; Preporuku 1450 (2000) o nasilju nad ženama u Evropi; Preporuku 1523 (2001) o ropstvu u domaćinstvu;

Preporuku 1526 (2001) o kampanji protiv trgovine maloljetnicama da bi se zaustavila istočno Evropska ruta: primjer Moldove; Preporuku 1545 (2002) o kampanji protiv trgovine ženama; Preporuku 1610 (2003) o migracijama povezanim sa trgovinom ženama i prostitucijom; i Preporuku 1663 (2004) o ropstvu u domaćinstvima: sluganstvu, dadiljstvu i naručenim/ugovorenim mladama za zaključenje braka”.

Potpuni angažman Vijeća Evrope u borbi protiv trgovine ljudima počinje usvajanjem i stupanjem na snagu Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima 2005. Ovo je prvi Evropski sporazum u ovom području i sveobuhvatni je sporazum koji se fokusira uglavnom na zaštitu žrtava trgovine i garantovanje njihovih prava. Također, konvencija cilja na sprječavanje trgovine ljudima i krivično gonjenje trgovaca, Konvencija ima za cilj da: spriječi trgovinu ljudima, zaštiti žrtve trgovine, krivično goni trgovce ljudima, i promoviše koordinaciju aktivnosti država članica i međunarodnu saradnju. Konvencija se odnosi na: sve oblike trgovine, bilo unutar države ili prekogranične, koje su povezane ili nepovezane sa organizovanim kriminalom, sve žrtve trgovine (žene, muškarci i djeca), sve oblike iskorištavanja (seksualno, prisilni rad ili usluge, ropstvo, porobljavanje, uklanjanje organa, itd.).

Glavna dodatna vrijednost Konvencije je fokus na ljudska prava i zaštitu žrtava. Konvencija definiše trgovinu kao kršenje ljudskih prava i napad na dostojanstvo i integritet čovjeka. Dodatno, konvencija uspostavlja efektivan i nezavisan monitoring mehanizam sposobna da kontroliše provedbu obaveza sadržanih u Konvenciji. To je Grupa eksperata o akciji protiv trgovine ljudima.

Bosna i Hercegovina je potpisala i ratifikovala Konvenciju o akciji protiv trgovine ljudima i preuzela obavezu njene potpune provedbe.

Na svom 11. sastanku održanom 7.6.2013. godine, Komitet strana Konvencije je razmotrio Izveštaj Grupe eksperata o akciji protiv trgovine ljudima (GRETA) o implementaciji Konvencije od Bosne i Hercegovine. Na bazi zaključaka Grupe eksperata Komitet strana je usvojio Preporuke CP(2013)5 za Bosnu i Hercegovinu za implementaciju Konvencije.

U novije vrijeme se kao posebno važan izvor donesen od strane institucija Vijeća Evrope ističe presuda Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu Rantsev protiv Republike Kipar i Ruske Federacije koju je ovaj sud donio tokom 2010. godine. Sama presuda je relevantna iz nekoliko razloga, posebno zbog činjenice kako se ovim pravnim izvorom državama članicama Vijeća Evrope nameću pozitivne obaveze u smislu poduzimanja preventivnih operativnih mjera na zaštiti pojedinaca čiji je život pod rizikom od krivičnih djela drugih pojedinaca u kontekstu pojave trgovine ljudima. Najveći domet presude se tiče nedvosmislenog stava ovog suda da je trgovina ljudima pojavni oblik modernog ropstva u smislu člana 4. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i da kao takva mora biti efikasno stavljena pod kontrolu mjerama nacionalnog prava država članica Konvencije. Država Bosna i Hercegovina kao članica Vijeća Evrope u kojoj se ova Konvencija, shodno Ustavu BiH, direktno primjenjuje i ima prednost u primjeni u odnosu na domaće pravo ima formalnu i suštinsku obavezu da implementira standarde prevencije trgovine ljudima i zaštite žrtava trgovine ljudima na svom teritoriju kako to nalaže sama presuda Evropskog suda za ljudska prava.

U primjeni Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima neophodno je imati u vidu i Konvenciju savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (CAHVIO) koja sadrži odredbe koje se odnose na sve vidove nasilja nad ženama uključujući prisilne brakove, te odredbe o prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici (koje nasilje predstavlja faktore rizika za trgovinu ljudima, naročito ženama i djevojčicama). CAHVIO Konvencija je usvojena kao prvi pravno obavezujući dokument u pogledu sprečavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici na nivou Savjeta Evrope. Bosna i Hercegovina je 07. novembra 2013. godine postala 6. članica Savjeta Evrope koja je ratifikovala Konvenciju, čime se obavezala na preduzimanje zakonodavnih i drugih mjera radi osiguranja pravnog, institucionalnog i organizacionog okvira za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama uključujući nasilje u porodici, zaštitu žrtava nasilja, te kažnjavanje učinioca nasilja.

3.4. Evropska unija

Politika Evropske unije u borbi protiv trgovine ljudima je kratko i jasno postavljena: boriti se protiv i spriječiti trgovinu ljudskim bićima.

Direktiva o sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava iz 2011. godine (2011/36/EU) odražava aktuelnu politiku EU u borbi protiv trgovine ljudima koju karakteriše; jačanje holistički pristup (prevencija, zaštita, gonjenje); približavanje materijalnog krivičnog prava; robusan pristup o zaštiti žrtava; podrška principu nekažnjavanja žrtve i bezuslovnu pomoć. Direktiva također uključuje i mjere usmjerene na: obeshrabrenju potražnje koja održava trgovinu ljudima, odnosno obeshrabrivanje poslodavaca da zapošljavaju žrtve trgovine te obeshrabrivanje klijenata da kupuju seksualne i druge usluge žrtava trgovine ljudima,

Nova politika uređuje i pravo žrtava u krivičnim postupcima uključujući i specifične tretmane za posebno ranjive žrtve u cilju sprečavanje sekundarne viktimizacije (odsustvo vizuelnog kontakta sa okrivljenim, zabrana ispitivanja o privatnom životu, bez nepotrebnih ponavljanje svjedočenja i sl). Zatim uključuje pravno savjetovanje žrtve sa ciljem da se omoguću žrtvama da zahtijevaju naknadu pretrpljene štete. Posebno su predviđene posebne mjere zaštite djece kao što je uzimanje intervjuua u prijateljskom okruženju.

Direktiva traži uspostavljanje nacionalnih mehanizama za ranu identifikaciju i pomoć žrtvama, na temelju saradnje između službi za provedbu zakona i organizacija civilnog društva, što uključuje pružanje žrtvama skloništa, medicinske i psihološke pomoći, informisanja i prevođenja. Žrtva će se tretirati kao žrtva čim postoji indikacija da je on/ona izložena trgovini, te će dobiti pomoć prije, za vrijeme i nakon krivičnog postupka.

Krivične odredbe Direktive uključuju zajedničke definicije zločina?, otežavajuće okolnosti i veće kazne, kao i nekažnjavanje žrtava za nezakonite aktivnosti, kao što je korištenje lažnih dokumenata, u kojima su bili uključeni i podvrgnuti od trgovaca. Zatim sadrže odredbe o gonjenju počinitelja, uključujući eksteritorijalne nadležnosti (mogućnost da se procesuiru državljanima EU za zločine počinjene u drugim zemljama), korištenje istražnih alata tipičnih za slučajeva organiziranog kriminala, kao što su prislušivanje telefonskih razgovora i traženje prihoda od kriminala. Dio politike EU je uspostava koordinatora EU za borbu protiv trgovine ljudima čiji su prioriteti:

Novo zakonodavstvo EU o trgovini ljudima obavezuje zemlje članice da postave "Nacionalnog izvjestioca ili ekvivalent mehanizma" koji će biti odgovoran za praćenje realizacije politika protiv trgovine ljudima na nacionalnom nivou i igrati ključnu ulogu u prikupljanju podataka o trgovini ljudima na nacionalnoj i EU razini. Neformalna mreža na nivou EU nacionalnih izvjestitelja ili ekvivalentnih mehanizama je osnovana u junu 2009.

Nakon usvajanja nove legislative uslijedilo je usvajanje EU Strategije prema iskorjenjivanju trgovine ljudima 2012–2016. Strategija identifikuje pet prioriteta na koje se EU treba fokusirati da bi se djelovalo na trgovinu ljudima. Strategija planira akcije Evropske komisije, zemalja članica, Evropske službe za vanjske poslove, EU institucija, EU agencija, međunarodnih organizacija, trećih zemalja, civilnog društva i privatnog sektora. Ti prioriteti su: identifikacija, zaštita i pomoć žrtvama trgovine ljudima; prevencija trgovine ljudima; pojačano gonjenje trgovaca ljudima; unaprjeđenje koordinacije i saradnje između ključnih aktera i koherentnost politika; i povećano znanje i efektivnost odgovora na zabrinutosti koje se pojavljuju u vezi sa svim vidovima trgovine ljudima.

3.5. Vlada Sjedinjenih Američkih Država

Kongres Sjedinjenih Američkih Država, kroz Zakon o zaštiti žrtava trgovine ljudima iz 2000. godine zahtijeva od Državnog sekretara da podnese godišnji izvještaj Kongresu. Cilj ovog izvještaja je da potakne aktivnosti i ostvari partnerstva diljem svijeta u borbi protiv ropstva modernog doba. Pristup vlade

Sjedinjenih Američkih Država borbi protiv trgovine ljudima je u skladu sa Zakonom o zaštiti žrtava trgovine ljudima i standardima navedenim u Protokolu za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Krivično djelo trgovine ljudima uključuje postizanje ili održavanje rada ili usluga žrtve (uključujući i tržište komercijalnog seksa) uz upotrebu sile, prevare ili prisile, bilo otvorenu ili putem psihološke manipulacije. I Zakon o zaštiti žrtava trgovine ljudima i Protokol iz Palerma fokusiraju se na iskorištavanje žrtve i ne određuju da žrtva treba biti premještena sa jednog mjesta na drugo kako bi se smatrala žrtvom trgovine ljudima.

Zemlje za koje je utvrđeno da su zemlje porijekla, tranzita ili odredištasu uključene u Izvještaj o trgovini ljudima, a dodjeljuje im se jedan od četiri nivoa. Zemlja za koju se procijeni da u potpunosti postupa u skladu sa minimalnim standardima za eliminaciju teških oblika trgovine ljudima utvrđenih Zakonom o zaštiti žrtava trgovine ljudima je rangirana na nivo 1. Minimalni standardi utvrđeni u Zakonu o zaštiti žrtava trgovine ljudima su generalno u skladu sa UN TIP protokolom.

Zemlja za koju se procijeni da ne postupa u potpunosti u skladu sa minimalnim standardima, ali čini značajne napore kako bi se pridržavala tih minimalnih standarda, rangirana je na nivo 2. Zemlja za koju se procijeni da ne postupa u potpunosti u skladu sa minimalnim standardima, niti čini značajne napore kako bi djelovala u skladu sa tim standardima rangirana je na nivo 3. Osim toga, nivo 2 Nadzorne liste sastoji se od država koje su rangirane na nivo 2 (koje čine značajne napore, ali) gdje je: (1) prisutan neuspjeh u pružanju dokaza o poduzetim naporima u borbi protiv trgovine ljudima u odnosu na prethodnu godinu, uključujući i intenzivirane istrage, krivična gonjenja i osuđujuće presude za krivična djela trgovine ljudima, poboljšanu pomoć žrtvama, te smanjenje broja dokaza o umiješanosti vladinih dužnosnika u teške oblike trgovine ljudima; (2) klasifikacija na nivo 2 vršena na temelju preuzetih obaveza u reformi borbe protiv trgovine ljudima tokom narednog izvještajnog perioda, ili (3) broj žrtava trgovine ljudima je vrlo značajan ili značajno povećan. Zemlje rangirane na nivo 3 mogu biti podvrgnute zakonskim ograničenjima za narednu fiskalnu godinu koja se odnose na uskraćivanje nehumanitarne i netrgovinske inostrane pomoći, a pod nekim okolnostima, na uskraćivanje sredstava za učešće vladinih službenika ili namještenika u programima obrazovne i kulturne razmjene. Osim toga, Predsjednik može naložiti američkim izvršnim direktorima međunarodnih finansijskih institucija da glasaju protiv ili ulože napore kako bi zemljama rangiranim na nivo 3 uskratili kredite ili druge vidove korištenja sredstava (osim humanitarne pomoći, trgovinske pomoći ili određene vrste pomoći za razvoj). Odluka Predsjednika o takvim restrikcijama ili odreknućima mora biti dostavljena Kongresu najkasnije u roku od 90 dana nakon objavljivanja Izvještaja o trgovini ljudima.

4. Vodeći principi Akcionog plana

Trgovina ljudima je prvenstveno kriminalitet, često organizovani, ali je istovremeno i teško kršenje ljudskih prava i sloboda garantovanih međunarodnim pravom i Ustavom Bosne i Hercegovine, entitetskim ustavima i Statutom Brčko Distrikta te brojnim zakonima. Stoga, borba protiv trgovine ljudima podrazumjeva sveobuhvatan i usklađen odgovor svih nivoa vlasti i civilnog društva te partnerstvo i koordinaciju aktivnosti instiucija i organizacija uključenih u

suprostavljanje trgovini ljudima. Takav odgovor podrazumjeva principe kojima će ove aktivnosti biti vođene i koji će osigurati da djelovanje nadležnih vladinih institucija i građanskog društva bude usmjereno prema efikasnom suprostavljanju trgovini ljudima. Institucije vlasti i organizacije građanskog društva će stoga u provođenju aktivnosti na provedbi ovog Akcionog plana i uopšte na suprostavljanju trgovini ljudima djelovati u skladu sa slijedećim principima:

Poštivanje ljudskih prava i ravnopravnosti spolova: Sve aktivnosti institucija vlasti i organizacija građanskog društva će polaziti od činjenice da su ljudska prava i osnovne slobode žrtava trgovine ljudima i njihovo dostojanstvo od najveće važnosti i da se ista moraju poštovati, te da svakoj žrtvi mora biti pružiti sva potrebna pomoć i zaštita. Sve mjere i aktivnosti Akcionog plana razvijaće se, sprovesti i procjenjivati u smislu njihovog uticaja, uzimajući u obzir rodne aspekte trgovine ljudima i važnost uvođenja i primjene rodno osjetljivih politika i praksi u sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima

Učešće i odgovornost vlasti: Obaveza države da zaštiti prava i slobode svojih građana podrazumjeva i odgovornost za stvaranje uslova u kojima je svaka osoba na njenoj teritoriji sigurna od nasilja. Vlasti Bosne i Hercegovine su stoga dužne da uspostavom organiziranog, efikasnog i održivog sistema za borbu protiv trgovine ljudima suzbiju trgovinu ljudima, a žrtvama pruže zaštitu i pomoć.

Interdisciplinarni i multisektorski pristup: Trgovina ljudima je kompleksan problem i njegovo rješavanje podrazumijeva dobro koordiniran, interdisciplinarni i multisektorski pristup usmjeren na prevenciju, zaštitu svjedoka i žrtava, krivično gonjenje trgovaca, jačanje međunarodne saradnje i partnerstva svih relevantnih aktera. Samo koordinirane aktivnosti i podjednak napredak u svakom od polja mogu ostvariti vidljive rezultate u suzbijanju trgovine ljudima.

Nediskriminacija: Često su uzroci i povodi za trgovinu ljudima povezani sa diskriminacijom manjinskih i ranjivih društvenih grupa, diskriminatorskom i restriktivnom politikom migracija i diskriminaciji zasnovanoj na spolu, te prisustvu značajnog broja predrasuda vezanih za sektor seksualnih usluga. Stoga sve aktivnosti na suzbijanju trgovine ljudima moraju biti utemeljene na zabrani diskriminatorских praksi.

Uključivanje šire društvene zajednice: Kompleksnost suprostavljanja trgovini ljudima zahtjeva uključivanje šire društvene zajednice a posebno organizacija građanskog društva, kako bi se osigurao uspjeh u suprostavljanju ovoj pojavi. Stoga je potrebno iznaći pristup koji će omogućiti iskorištavanje resursa građanskog društva i razvijati mehanizme saradnje i koordinacije aktivnosti.

Održivost: Planiranje zasnovano na realnim resursima je osnovni model koji treba da osigura održivost planiranih aktivnosti suprostavljanja trgovini ljudima. Dodatno, oslanjanje na ostale potencijalne resurse i izvore finansiranja treba biti uzeto u obzir prilikom planiranja i provođenja strateških aktivnosti.

Međunarodna i regionalna saradnja: Trgovina ljudima je često prekogranične prirode što podrazumjeva da je za njeno suzbijanje potrebno izgraditi efikasne mehanizme saradnje na regionalnom i međunarodnom nivou u prevenciji, gonjenju počilaca te zaštititi i pomoći žrtvama trgovine ljudima.

Zaštita i poštivanje prava djece: Sve aktivnosti poduzete u vezi sa djecom žrtvama i djecom pod rizikom da postanu žrtve trgovine ljudima bi se trebale zasnivati na međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, posebno principima zaštite i poštivanja prava djece utvrđenim u Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima djeteta iz 1989. godine i Opcionim protokolom o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji. Djeca žrtve imaju pravo na posebne mjere zaštite, bez obzira na njihov pravni status i kao žrtava i kao djece, u skladu sa njihovim posebnim pravima i potrebama. U svim aktivnostima koje se tiču djece pod rizikom i djece žrtava, njihov najbolji interes mora biti od primarnog značaja.

Rodno specifični pristup: Specifičnosti trgovine ljudima posebno se odražavaju u pogledu različitosti trgovine sa ženama i muškarcima koje su najizraženije kod oblika eksploatacije žrtava i načina regrutovanja. Iz tog razloga mjere pomoći i podrške žrtvama trebaju biti rodno specifične, uzimajući u obzir različite potrebe muških i ženskih žrtava.

5. Strateški ciljevi i strateške mjere

Struktura strateških ciljeva i pripadajućih mjera u okviru kojih se planiraju pojedinačne aktivnosti prati preporuke proistekle iz evaluacije provedbe prethodnog Akcionog plana, preporuke iz dokumenata relevantnih međunarodnih monitoring mehanizama elaboriranih u prethodnim dijelovima Akcionog plana te obaveze koje proističu za Bosnu i Hercegovinu iz relevantnih međunarodnih političkih i pravnih dokumenata. Strateški ciljevi su određeni sistemski usmjeravanim aktivnostima i u Akcinom planu će biti sistematizirani na slijedeći način:

Strateški cilj A Unaprijediti sistem podrške za borbu protiv trgovine ljudima	Strateške mjere	A.1.	Unaprijediti pravni i regulativni okvir za suprostavljanje trgovini ljudima
		A.2.	Ojačati mehanizme koordinacije nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija
		A.3.	Unaprijediti institucionalni okvir i izgraditi kapacitete nadležnih institucija i organizacija
		A.4.	Osigurati potrebne resurse za provedbu Akcionog plana i provođenje drugih aktivnosti vezanih za suprostavljanje trgovini ljudima
		A.5.	Provoditi kontinuirani procesa praćenja i evaluacije provedbe Akcionog plana i stanja trgovine ljudima
		A.6.	Unaprijediti sistem za prikupljanje informacija o trgovini ljudima

Strateški cilj B. Efikasno krivično goniti trgovinu ljudima i povezane zločine	Strateške mjere	B.1.	Osnažiti razumjevanje trgovine ljudima i standarde dokazivanja radi ujednačavanja kvalifikovanja krivičnih djela vezanih za trgovinu
		B.2.	Osigurati relevantne službe sa odgovarajuće obučeniim osobljem, obučeniim i kvalifikovanim za sprječavanje i borbu protiv trgovine ljudima i identifikaciju potencijalnih žrtava
		B.3.	Unaprijediti mehanizme identifikacije žrtava trgovine ljudima i trgovaca ljudima
		B.4.	Energično provesti istrage, krivično goniti i osuditi počinitelje djela trgovine ljudima, kao i zvaničnike za koje su utvrdi da su saučesnici u počinjenju takvih djela, i izreći presude koje će u dovoljnoj mjeri odvratiti novo činjenje takvih djela
		B.5.	Aдекватno zaštititi žrtve trgovine ljudima u toku istrage i krivičnog gonjenja u predmetima trgovine ljudima, posebno djecu žrtve.

Strateški cilj C. Prevenirati trgovinu ljudima smanjenjem rizika	Strateške mjere	C.1.	Ograničavanje uzroka trgovine ljudima
		C.2.	Prevenција trgovine ljudima radnicima migrantima
		C.3.	Prevenција trgovine djecom koja borave i rade na ulici
		C.4.	Podizanje nivoa svijesti opšte javnosti i javno obrazovanje
		C.5.	Izgradnja kapaciteta institucija i organizacija uključenih u prevenciju

Strateški cilj D. Efikasno zaštititi i pomoći žrtve	Strateške mjere	D.1.	Unaprijediti mehanizme za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i osoba pod rizikom da postanu žrtve trgovine ljudima i njihovog upućivanja na mehanizme za pomoć i podršku
		D.2.	Unaprijediti pravni i regulativni okvir za pomoć i podršku žrtvama trgovine ljudima i osigurati njihovu efikasnu provedbu
		D.3.	Unaprijediti obim i kvalitet pomoći i podrške za žrtve trgovine ljudima i osobe pod rizikom da postanu žrtve

trgovine ljudima	D.4.	Izgradnja kapaciteta institucija i organizacija uključenih u pomoć i podršku žrtvama trgovine ljudima
	D.5.	Osigurati efektivan pristup pravdi i odgovarajućim pravnim sredstvima za žrtve trgovine ljudima
	D.6.	Unaprijediti mehanizme zaštite djece i sprječavanje nasilja nad djecom putem informaciono-komunikacijskih tehnologija

Strateški cilj E. Ojačati partnerstvo i saradnju između aktera uključenih u suprostavljanje trgovini ljudima	Strateške mjere	E.1.	Dodatno razviti pravni okvir za međunarodnu saradnju
		E.2.	Intenzivirati međunarodne kontakte i saradnju
		E.3.	Dodatno razviti partnerstvo i saradnju nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija unutar Bosne i Hercegovine
		E.4.	Dodatno razviti kapacitete nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija za ostvarivanje partnerstva i saradnje

Detaljne aktivnosti koje su planirane za provođenje mjera i postizanje ciljeva su razrađene u tabelarnom dijelu Akcionog plana:

6. Skraćenice korištene u matrici Akcionog plana

VMBIH	VIJEĆE MINISTARA BIH	FAUOI	FEDERALNA AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE ODUZETOM IMOVINOM
MT	MONITORING TIM ZA PRAĆENJE STRATEGIJE	KAN-0	VLADE KANTONA U FBIH
MSBIH	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BIH	KAN-1	KANTONALNA MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA U

			FBIH
SPS	SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA BIH	KAN-2	KANTONALNA TUŽILAŠTVA U FBIH
UG	UDARNA GRUPA ZA BORBUN PROTIV TRGOVINE LJUDIMA BIH	KAN-3	KANTONALNA MINISTARTSVA SOCIJALNE POLITIKE U FBIH
MCP	MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BIH	KAN-4	KANTONALNA MINISTARTVA OBRAZOVANJA U FBIH
MPRBIH	MINISTARSTVO PRAVDE BIH	KAN-5	KANTONALNA MINISTARTSVA ZDRAVLJA U FBIH
MLJPI	MINISTARTVO LJUDSKIH PRAVA I IZBJEGLICA BIH	VRS	VLADA REPUBLIKE SRPSKE
VSTV	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH	RMUP	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA RS
SBIH	SUD BIH	RMZSZ	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE RS
TBIH	TUŽILAŠTVO BIH	RMPR	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE
ARSBH	AGENCIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA BIH	RMTT	MINISTARSTVO TRGOVINE I TURIZMA REPUBLIKE SRPSKE
TBIH		RTRS	TUŽILAŠTVO REPUBLIKE SRPSKE
GP	GRANIČNA POLICIJA BIH	RMPK	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE
DKPT	DIREKCIJA ZA KOORDINACIJU POLICIJSKIH TIJELA U BIH	RMRBIZ	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE
SIPA	DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU	GC RS	GENDER CENTAR REPUBLIKE SRPSKE
MVP	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BIH	RAUOI	AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE ODUZETOM IMOVINOM RS
VD	VIJEĆE ZA DJECU	RCEST	CENTAR ZA EDUKACIJU SUDIJA I TUŽILACA REPUBLIKE SRPSKE
APIK	AGENCIJA ZA PREVENCIJU KORUPCIJE I KORDINACIJU BORBE PROTIV KORUPCIJE	VBD	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH
VFBIIH	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	AZRZ	AGENCIJA ZA RAD I ZAPOSŁJAVANJE BIH
FMUP	MINISTARSTVO UNUTRAĐNJIH POSLOVA FBIH	PBD	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BIH
FMPR	MINISTARSTVO PRAVDE FBIH	PKBD	PRAVOSUDNA KOMISIJA BRČKO DISTRIKTA BIH
FMRSP	MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE FBIH	TBD	TUŽILAŠTVO DISTRIKTA BRČKO BIH
FT	FEDERALNO TUŽILAŠTVO	OZOSBD	ODJEL ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USŁUGE BD
FCEST	CEST FBIH	OZOSBD	ODJEL ZA OBRAZOVANJE
FMZ	MINISTARSTVO ZDRAVLJA FBIH	IO	SVE MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE U BIH
FMO	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA FBIH	NVO	ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA U BIH
FMT	MINISTARSTVO TURIZMA FBIH	CSR	CENTRI I SLUŽBE SOCIJALNOG RADA
GC FBIH	GENDER CENTAR FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE		

7. Aktivnosti za provođenje strateških mjera i postizanje strateških ciljeva

Strateški cilj A.

**Unaprijediti sistem podrške
za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini**

Strateška mjera A.1.				Rok za realizaciju												Finansije					
Unaprijediti pravni i regulativni okvir za suprostavljajanje trgovini ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem		
A.1.1	Okončati legislativni proces usvajanjem izmjena i dopuna Krivičnog zakona FBIH koji kriminaliziraju trgovinu ljudima u svim oblicima trgovine ljudima u skladu sa državnim zakonom i UN protokolom .	FMPR	VFBIH	X																	Nadležne institucije
A.1.2	Analizirati, sa aspekta ravnopravnosti polova sve zakonske i druge akte iz ove oblasti te izvršiti njihovo usaglašavanje sa pravnim standardima za ravnopravnost polova. U pripremi novog i/ili usaglašavanju postojećeg pravnog okvira u borbi protiv trgovine ljudima obezbijediti mišljenje nadležnih institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova o usaglašenosti zakona i drugih akata sa pravnim standardima za ravnopravnost polova	ARPBH; GCRS GCFBiH						X													Nadležne institucije
A.1.3	Uskladiti odredbe o pravnoj pomoći i zastupanju žrtava trgovine pred sudovima u Bosni i Hercegovini, pozivajući se na zaključke seminara Strukturalnog dijaloga od 1. jula 2013 u Sarajevu o pristupu pravdi, dajući posebnu pažnju potrebi osiguranja istih uslova i modela pravne pomoći i zastupanja na suđenjima.	FMPR FPMP PKBD	VMBIH VFBIH VBD				X														Nadležne institucije
A.1.4	Prosuditi zakone i politike u pitanjima vezanim za agencije za regrutovanje i zapošljavanje u pogledu osiguranja odgovarajuće regulative, nadzora i provođenja regulative radi sprječavanja prevarnog regrutovanja, zloupotrebe i eksploatacije radnika, posebno onih regrutovanih za rad u inostrantvu.	FMRSP RMRBIZ OZOSBD	VMBIH MCP VFBIH VRS VBD					X													Nadležne institucije
Napomena:																					

Strateška mjera A.2.				Rok za realizaciju																Finansije
				2016.				2017.				2018.				2019.				
Ojačati mehanizme koordinacije nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija				Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktober - decem	
A.2.1	Unaprijediti unutrašnje mehanizme koordinacije da bi se osiguralo, u uskoj saradnji državnih vlasti sa vlastima entiteta i Brčko Distrikta, da su legislative i politike protiv trgovine ljudima koherentne i efikasno provedene i procjenjene.	DK	VMBIH VFBIH VRS VBD				X													Nadležne institucije
A.2.2	Uspostaviti bolju koordinaciju između učesnika u borbi protiv trgovine ljudima, zasnovan na sveobuhvatnom pristupu fenomenu, polazeći od dubljeg poznavanja fenomena, karakteristika svih vidova eksploatacije i stalnom praćenju trendova.	DK UG	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije
A.2.3	Ojačati saradnju između SIPA i Granične policije obzirom da mnoge žrtve mogu biti identifikovane pri prelasku granice.	SIPA GP	DKPT	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucij
A.2.4	Procjeniti i revidirati mandat Udarne grupe, posebno obim mandata i odgovornosti članova. Ojačati multidisciplinarni pristup u operativnoj koordinaciji Udarne grupe i uključiti centre za socijalni rad i NVO-e pružaoce direktnih usluga u Udarnu grupu da bi se garantovalo uvođenje socijalnih aspekata u borbu protiv trgovine i pristup usmjeren na žrtvu i njena prava.	UG	VMBIH					X												Nadležne institucije
Napomena:																				

Strateška mjera A.3.				Rok za realizaciju																Finansije	
				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Nadležne institucije	
				A.3.1	Osigurati kapacitete za efikasnu primjenu nadležnosti za djela trgovine ljudima.	BH-1	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije				X										
A.3.2	Dati jasne smjernice i provesti ad hoc obuke za agencije za provođenje zakona koje su dobile nove nadležnosti, a posebno o slijedećim temama: identifikacija slučajeva trgovine ljudima, njihova pravilna pravna kvalifikacija, odgovarajuće upravljanje sa žrtvama unutar i van krivičnog postupka, uključujući i rodno osjetljivu obuku za sve profesionalce	VSTV MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X										Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.3.3	Ojačati strukture i kapacitete za borbu protiv kibernetičkog kriminala. Preduzimati mjere, kada je to odgovarajuće, za jačanje kapaciteta za monitoring, detektovanje, istraživanje i ometanje svih oblika trgovine ljudima koji se povezuje sa informaciono-telekomunikacijskim tehnologijama, posebno na internetu, uključujući trgovinu ljudima u svrhu seksualne eksploatacije.	SIPA FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

A.3.4	Razviti specifične istražne politike u pitanjima veznim za informacione tehnologije	VSTV TBIH TRS TFBIH TBD SIPA FMUP RMUP PBD KMUP		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.3.5	Razviti programe obuke vlasti za provođenje zakona, sudija i tužilaca o pitanjima krivičnog procesuiranja kibernetičkog kriminala	VSTV	RCEST FCEST	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.3.6	Izgraditi/ojačati kapacitete nadležnih javnih službi (migraciona služba, službe rada i zapošljavanja) da mogu pružiti informacije o sigurnim i legalnim mogućnostima migriranja.	SPS AZRZ FMRSP RMRBIZ OZOSBD ARZSP	IO NVO MCP							X								X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateška mjera A.4.				Rok za realizaciju																Finansije	
Osigurati potrebne resurse za provedbu Akcionog plana i provođenje drugih aktivnosti vezanih za suprostavljavanje trgovini ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem		
A.4.1	Ojačati kapacitete i finansiranje vlasti za socijalnu zaštitu da bi pružile pomoć i podršku žrtvama trgovine, posebno za njihovo socijalno uključivanje i zapošljavanje.	MCP VFBIIH VRS VBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.4.2	U skladu sa mogućnostima obezbjediti NVO sa dugoročnim finansiranjem da bi se osigurala efektivna podrška žrtvama. Osigurati da su sve mjere pomoći garantovane zakonima pružene te kada je pružanje pomoći delegirano na NVO vlasti su dužne osigurati adekvatnu finansijsku pomoć koja garantuje kvalitet pruženih usluga od nevladinih organizacija	MS MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.4.3	Definisati načine na koje bi osigurani fondovi državnog budžeta za podršku žrtvama mogli biti na korist većeg broja korisnika.	MLJPI MSBIH	Sve nadležne institucije				X														Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.4.4	Ojačati ljudske i finansijske kapacitete dnevnih centara za djecu koja žive i rade na ulici i djecu pod rizikom i osigurati njihove redovne operacije, kao i jačanje lokalnih zajednica kako bi se otvarali dnevni centri za djecu.	Nadležna entitetska ministarstva i Odjeli Vlade Brčko distrikta	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateška mjera A.5.				Rok za realizaciju												Finansije					
Provoditi kontinuirani procesa praćenja i evaluacije provedbe Akcionog plana i stanja trgovine ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar – mart	April – juni	Jul – septembar	Oktober – decem	Januar – mart	April – juni	Jul – septembar	Oktober – decem	Januar – mart	April – juni	Jul – septembar	Oktober – decem	Januar – mart	April – juni	Jul – septembar	Oktober – decem		
A.5.1	Izrada prvog monitoring izvještaja o provedbi Akcionog plana (2016)	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije						X												Nadležne institucije
A.5.2	Izrada drugog monitoring izvještaja o provedbi Akcionog plana (2017)	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije										X								Nadležne institucije
A.5.3	Izrada trećeg monitoring izvještaja o provedbi Akcionog plana (2018)	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije														X				Nadležne institucije
A.5.4	Izrada četvrtog i finalnog monitoring izvještaja o provedbi Akcionog plana (2019)	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije																	X	Nadležne institucije
A.5.5	Evaluacija provedbe Akcionog plana sa preporukama za izradu prijedloga novog akcionog plana	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije																X		Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.5.6	Izrada prijedloga novog Akcionog plana suprostavljanja trgovini ljudima za period 2020/2023	MT	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije																	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																					

Strateška mjera A.6.				Rok za realizaciju																Finansije
Unaprijediti sistem za prikupljanje informacija o trgovini ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradjuju	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	
A.6.1	Unaprijediti analitičke kapacitete da bi se osigurala ažurna slike o fenomenu koja omogućuje bolju borbu protiv trgovine ljudima i otkrivanje trgovine ljudima korištenjem ažuriranih indikatora, a posebno rodno osjetljivih indikatora.	MS SIPA FMUP RMUP PBD KMUP	IO								X									Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.6.2	Unaprijediti sistem prikupljanja statističkih podataka o trgovini, i uz preduzimanje neophodnih mjera zaštite ličnih podataka, uključujući kada nevladine organizacije, radeći sa žrtvama trgovine ljudima dostave informacije za zvanične baze podataka. Obavezati da svi podaci budu rodno razvrstani.	MS	FMUP RMUP PBD KMUP DKPT SIPA GP IO NVO						X											Nadležne institucije i potencijalni donatori
A.6.3	Provoditi redovne opšte i specifične analize fenomena, podržane sa pouzdanim statističkim podacima, radi definisanja odgovarajućih političkih mjera, uključujući posebno u pogledu trgovine djecom, unutrašnje trgovine ljudima i trgovine grupama posebno ranjivim na trgovinu ljudima.	MS	FMUP RMUP PBD KMUP DKPT SIPA GP IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateški cilj B.

Efikasno krivično goniti trgovinu ljudima i povezane zločine

Strateška mjera B.1.				Rok za realizaciju																Finansije
Osnažiti razumjevanje trgovine ljudima i standarde dokazivanja radi ujednačavanja kvalifikovanja krivičnih djela vezanih za trgovinu				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	
B.1.1	Davanje praktičarima konzistentnih i redovnih podataka o sudskoj praksi u formi pravosudne baze podataka ili pravosudnih pregleda	VSTV	Nadležni sudovi i tužilaštva							X										Nadležne institucije
B.1.2	Jačanje snažne istražne politike usmjerene na sve indikatore svakog od vida trgovine ljudima, produbljujući istrage da bi se prikupili dokazi o svim mogućim obilježjima trgovine ljudima.	Nadležni sudovi i tužilaštva		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.1.3	Unaprijediti praksu krivičnog gonjenja u slučajevima novih oblika trgovine ljudima poput radne eksploatacije (organiziranog prosjačenja djece, organizovanog činjenja džeparenja i drugih oblika kriminaliteta), trgovine ljudskim organima, tkivima i ćelijama, služenja u domaćinstvima.	Nadležni sudovi i tužilaštva		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.1.4	Unaprijediti praksu krivičnog gonjenja korisnika usluga žrtava trgovine ljudima.	Nadležni sudovi i tužilaštva		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateška mjera B.2.				Rok za realizaciju																Finansije
Osigurati relevantne službe sa odgovarajuće obučanim osobljem, obučanim i kvalifikovanim za sprječavanje i borbu protiv trgovine ljudima i identifikaciju potencijalnih žrtava				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - Juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - Juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - Juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - Juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	
B.2.1	Provesti multidisciplinarnе redovne obuke o specifičnim pitanjima poput identifikacije žrtava i kvalifikacije slučajeva da bi se ojačala unutrašnja saradnja između službi provedbe zakona, sudija i tužilaca	MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.2	Izraditi edukativne materijale i posebnih programa za edukaciju sudija i tužilaca, i uključivanje tih materijala u godišnje programe obuke	FCEST RCEST	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO				X													Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.3	Provesti obuke za službenike na prvim linijama fokusirane na ranu identifikaciju žrtava	MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.4	Provesti obuke o međunarodnim standardima posebno u vezi sa indikatorima i rodno osjetljivim indikatorima	MS FMUP RMUP	Sve nadležne	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

		PBD KMUP	institucije i ovlaštne organizacije IO																	
B.2.5	Obučiti pripadnike pravosudnih organa na temu pristupa krivičnom gonjenju usmjerenog na žrtve. uključujući rodno osjetljivi pristup.	FCEST RCEST	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.6	Provesti obuka o prikupljanju, osiguranju dokaza i upravljanju žrtvama, posebno maloljetnim žrtvama	MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.7	Obučiti službenike koji prvi dolaze u kontakt sa žrtvama da proaktivno identificiraju žrtve, posebno žrtve prisilnog rada i prisilnog prosjačenja, ugovorenih brakova i prodaje djece.	MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.8	Organizirati ciljane obuke na temu identifikacije i prepoznavanja žrtava trgovine ljudima na graničnim prijelazima (indikator okruženja, sekundarna analiza podataka iz postojećih baza podataka)		Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.2.9	Organizovati posebne klinike naodgovarajućim fakultetima na temu trgovine ljudima.	MS FMUP RMUP PBD KMUP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO				X													Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateška mjera B.3.													Rok za realizaciju								Finansije				
Unaprijediti mehanizme identifikacije žrtava trgovine ljudima i trgovaca ljudima													2016.				2017.				2018.		2019.		
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart		April - juni		Juli - sptmebar		Oktobar - decem		Januar - mart		April - juni		Juli - sptmebar		Oktobar - decem							
B.3.1	Razviti odgovarajuće liste indikatora za Bosnu i Hercegovinu, polazeći od listi međunarodnih organizacija, koji će omogućiti odgovarajuće profiliranje potencijalnih žrtava i trgovaca i njihovu identifikaciju	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO						X											Nadležne institucije i potencijal i donatori					
B.3.2	Organizovati multidisciplinarnu obuku sa fokusom na saradnju u jačanju upućivanja i pomoći žrtvama. Obuke trebaju osigurati više napora na identifikaciji djece žrtava, posebno djece trgovane za prisilno prosjaćenje i kriminal i drugih oblika eksploatacije. Naglasak treba dati na međunarodne konvencije, uključujući rodno osjetljive indikatore	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijal i donatori					
B.3.3	Osigurati da formalna identifikacija nije povezana sa spremnošću saradnje sa službama provedbe zakona.	UG Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijal i donatori					

B.3.4	Upućivanje žrtava treba upravljati iz tačke kontakta, poželjno Državnog koordinatora, za sve slucajeve za koje se ne zna u cijoj su nadležnosti	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO																Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.3.5	Osigurati da, kada postoje razumne osnove da se vjeruje da je osoba žrtva trgovine ljudima, žrtva bude odmah upućena službama podrške i da to nije uslovljeno pokretanjem krivičnog postupka.	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO																Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.3.6	Revidirati postupak identifikacije žrtava i osigurati da je proces multidisciplinarni i da uključuje nadležne vlasti socijalne zaštite i NVO-e.	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO																Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.3.7.	Ojačati mehanizme za ranu identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na Romkinje i interno raseljena lica.	MSBIH SIPA MLJPI i nadležne institucije																	

Napomena:

Strateška mjera B.4.				Rok za realizaciju																Finansije
Energično provesti istrage, krivično goniti i osuditi počinitelje djela trgovine ljudima, kao i zvaničnike za koje su utvrdi da su saučesnici u počinjenju takvih djela, i izreći presude koje će u dovoljnoj mjeri odvratiti novo činjenje djela				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - sptmebar	Oktobar - decem	
B.4.1	Konzistentno primjenjivati odgovarajuće krivične, građansko-pravne ili administrativne sankcije prema osoblju dokazanom da su bili upleteni ili saučesnici u trgovini ljudima.	VSTV	Nadležni sudovi i tužilaštva	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.4.2	Jačanje kapaciteta za provođenje finansijskih istraga u domenu otkrivanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima trgovine ljudima	VSTV MS FMUP RMUP PBD KMUP SIPA GP	IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.4.3	Oduzimati imovinsku korist pribavljenu trgovinom ljudima	MPRBIH MPRFBH MPRRS PKBD	Nadležni sudovi i tužilaštva	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.4.4	Uspostaviti kapacitete za upravljanje oduzetom imovinskom koristi U FBIH	FAUOI	IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.4.5	Izraditi posebne smjernice za plansko djelovanje u pravcu otkrivanja indikatora prakse saučesništva u trgovini ljudima	VSTV MS FMUP RMUP PBD KMUP DKPT SIPA GP	IO						X											Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateška mjera B.5.				Rok za realizaciju																Finansije
Adekvatno zaštititi žrtve od prijetnji u toku istrage i krivičnog gonjenja u predmetima trgovine ljudima, posebno djecu žrtve.				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Jul - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Jul - septembar	Oktober - decem	
B.5.1	Unaprijediti kapacitete i prakse za efektivno korištenje metoda zaštite žrtava i svjedoka žrtava u skladu sa zakonima o zaštiti ugroženih svjedoka i svjedoka pod prijetnjom te zakona o programu zaštite svjedoka.	VSTV MPRBIH MPRRS MPRFBH PKBD	Nadležni sudovi i tužilaštva MS FMUP RMUP PBD KMUP SIPA	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.5.2	U obukama sudija, tužilaca i policajaca posebnu pažnju posvetiti prevazilaženju negativnog pristupa i predrasuda i stereotipa u vezi sa žrtvama trgovine ljudima.	FCEST RCEST MS FMUP RMUP PBD KMUP SIPA	IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
B.5.3	Uvoditi i promovirati praksu da se intervju sa žrtvom obavlja od strane obučених službenika i da se obavlja samo jedanput te tako smanji dodatno viktimiziranje žrtve trgovine ljudima	VSTV MS FMUP RMUP PBD KMUP SIPA GP	Nadležni sudovi i tužilaštva IO NVO CRS	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

B.5.4	Unaprijeđivati provedbu zakona o postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku.	VSTV MS FMUP RMUP PBD KMUP SIPA GP	Nadležni sudovi i tužilaštva IO NVO CRS	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
-------	---	---	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--

Napomena

Strateški cilj C.

Prevenirati trgovinu ljudima smanjenjem rizika

Strateška mjera C.1.				Rok za realizaciju																Finansije
Ograničavanje uzroka trgovine ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	
C.1.1	Jačati napore na tretiranju uzroka svih oblika trgovine ljudima, uključujući siromaštvo, nezaposlenost, nasilje u porodici, diskriminacija i nasilja na osnovu pola i pripasnosti etničkoj ili nacionalnoj manjini, nasilje nad djecom...	MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.1.2	Promovirati politiku „nulte tolerancije na trgovinu ljudima“ ili drugih sličnih standarda u procesu javnih nabavku roba i usluga	MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.1.3	Ohrabrivati privatni sektor, sindikate i relevante organizacije civilnog društva, da promoviraju načela koja će osigurati zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda radnika u lancima snabdjevanja, kako bi se prevenirale eksploatatorske situacije	MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

	koje pogoduju trgovini ljudima.																				
C.1.4	Jačati dalje mjere na eliminacije diskriminacije žena u polju zapošljavanja i osiuranja jednakih mogućnosti za muškarce i žene za ekonomsko sudjelovanje i jednak pristup socijalnoj zaštiti, te na taj način smanjivati njihovu ranjivost na trgovinu ljudima.	MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateška mjera C.2.				Rok za realizaciju												Finansije				
Prevenција trgovine ljudima radnicima migrantima				2016.			2017.				2018.				2019.					
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
C.2.1	Uspostaviti mehanizam informisanja radnika prije njihovog odlaska iz Bosne i Hercegovine o tome kako prijaviti i tražiti pomoć bez straha od osвете u slučajevima zloupotrebe ili zapadanja u situaciju trgovine ljudima u svrhu prisilne radne eksploatacije.	ARZBIH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO						X											Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.2.2	Stručno podržati NVO inicijative usmjerene pomaganju potencijalnim migrantima da donesu informisane odluke o sigurnim i legalnim mogućnostima migriranja i pitanjima u vezi sa službama za regrutovanje radne snage.	ARZBIH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.2.3	Uspostaviti monitoring mehanizam za sporazume o migraciji radne snage.	ARZBIH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO					X												Nadležne institucije i potencijalni donatori

C.2.4	Ohrabrivati uspostavu pristupačnih mehanizama žalbi i širenje relevantnih informacija za radnike koje će im omogućiti da obavijeste vlasti o praksama zloupotrebe koje vode trgovini ljudima i preduzimanje mjera na sprječavanju takvih zloupotreba.	ARZBIH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.2.5	Promovisati jasne kriterije za zvaničnu registraciju agencija za posredovanje u zapošljavanju, i monitoring aktivnosti takvih agencija u nastojanju da se spriječe svi oblici trgovine ljudima i razmotre mogućnosti ukidanja naknada koje ovim agencijama plaćaju radnici.	ARZBIH nadležna entitetska ministarstva nadležna za rad i zapošljavanje i odjeljenje Brčko distrikta BiH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.2.6	Izgraditi i ojačati kapacitete nadležnih institucija (npr. Vlasti nadležnih za upravljanje migracijama, rad i zapošljavanje) da pružaju informacije o sigurnim i legalnim mogućnostima migriranja.	ARZBIH	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																			

Strateška mjera C.3.				Rok za realizaciju																Finansije
Prevenција trgovine djecom koja borave i rade na ulici				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
C.3.1	Osigurati da svoj djeci žrtvama trgovine ljudima bude osiguran pristup pravdi i pravnim sredstvima, uključujući mogućnost dobijanja odštete, osiguranja zaštite dječijih prava, promocije pristupa obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti za ranjivu djecu, i razvijanje i implementacija odgovarajućih programa i mjera uzimajući u obzir najboji interes djeteta.	MZSZ MPKRS MSKFBIH MOFBIH VBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.3.2	Osigurati da djeca koja rade na ulici, uključujući onu uključenu u prosjačenje, sakupljanje otpada ili druge neformalne aktivnosti, ispunjavaju uslove za socijalnu zaštitu na odgovarajućem entitetskom nivou, zasnovanu na ranjivosti kojoj su izloženi oni i njihove porodice.	MZSZ MSKFBIH MOFBIH VBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.3.3	Uspostaviti programe za djecu koja rade na ulici i njihove porodice koji će pomoći djeci da se reintegrišu u školski sistem i pristupe socijalnoj zaštiti.	MZSZ MSKFBIH MOFBIH VBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				Finansije
				Rok za realizaciju																Finansije

Strateška mjera C.4.																				
Podizanje nivoa svijesti opšte javnosti i javno obrazovanje				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktoabar - decem	
C.4.1	Promovisati ciljne kampanje podizanja svijesti i javnog obrazovanja da bi se osiguralo poštivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba ranjivih na trgovinu ljudima, uključujući kampanje usmjerene na unapređenje ravnopravnosti polova i sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja. Posebna pažnjav treba biti data djeci u dječijim ustanovama/sirotištima, djeci u režimu alternativne zaštite, djeci bez pratnje i djeci odvojenoj od porodice, djeci sa posebnim potrebama, djeci pripadnicima nacionalnih manjina, djeci bez državljanstva, djeci koja nisu upisana u matične knjige, djeci tražiocima međuanrodne zaštite - tražiocima azila, izbjeglicama i interno raseljenoj djeci, i djeci koja su napuštena od roditelja koji su u procesu migracija.	MS SIPA FMUP RMUP KAN-1 PBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.4.2	Promovisati mjere prevencije trgovine ljudima za služenje u domaćinstvima, između ostalog u diplomatskim domaćinstvima, u cilju zaštite takvih radnika i njihovog informisanja o njihovim pravima kao zaposlenika i načinu prijavljivanja zloupotreba.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.4.3	Razvijati i provoditi politike i akcije, uključujući i saradnju službi za provođenje zakona, za preveniranje zloupotrebe turističke	MS	Sve nadležne institucije i	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

	industrije za sve oblike trgovine ljudima, posebno seksualne eksploatacije djece, kao i djeci koja ne pohađaju školu.		ovlaštne organizacije IO NVO																	
C.4.4	Promovisati politike jačanja svijesti o trgovini ljudima, uključujući i u svrhe uzimanja organa, kroz razvijanje partnerstva sa profesionalcima u oblastima zdravstvene njege i medicine, udruženjima medicinskih profesionalaca, sa organizacijama za transplantaciju i relevantnim nevladinim organizacijama i drugim relevantnim mehanizmima i, kada je odgovarajuće, razvijanje partnerstva sa organizacijama za transplantaciju, uz promoviranje metoda i kanala legalnog doniranja organa.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Napomena:																				

Strateška mjera C.5.				Rok za realizaciju																Finansije
Izgradnja kapaciteta institucija i organizacija uključenih u prevenciju				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
C.5.1	<p>Ohrabrivati razvoj i uvođenje programa obuke o pitanjima vezanim za trgovinu ljudima za:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Socijalne radnike, inspektore rada i druge vladine institucije koje pružaju usluge; – Osoblje uposljeno kod komercijalnih prevoznika, posebno osoblje u avionskom i drugim oblicima prevoza kopnom i vodom, usmjerenih na identifikaciju trgovanih osoba kao i uvođenja mjera dizajniranih da spriječe trgovinu ljudima, uključujući kordinaciju između komercijalnih prevoznika i službi za provođenje zakona i drugih odgovarajućih mehanizama; – Medijske profesionalce, uključujući kroz modele korištenja nediskriminatorskog riječnika i borbe protiv stereotipa i razumjevanja uticaja novinskih izvještaja o slučajevima trgovine ljudima na žrtve trgovine; – Medicinske profesionalce, ciljano na pomoć žrtvama trgovine, uključujući žrtve oduzimanja organa, te o etičkim principima vezanim za transplantaciju organa i traume koje trpe žrtve trgovine; – Osoblje turističke i ugostitejske industrije; – Osoblje službi za upavljanje ljudskim resursima u privatnim kompanijama. 	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

C.5.2	Usvajanje antikorupcionih planova – planova integriteta u svim nadležnim institucijama i ovlaštenim organizacijama (NGO) i sužavanje prostora za koruptivna djelovanja povezana sa trgovinom ljudima	APIK za tijela na nivou države Antikoruptivna tijela entiteta i Brčko Distrikta za institucije i organe lokalne samouprave na nivou entiteta i BD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
C.5.3	Poboljšati sistem registracije prelaska državne granice (sistemi čitača na graničnim prijelazima, video nadzori), razmjena podataka i informacija među agencijama	GP	MS							X									Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateški cilj D.

Efikasno zaštititi i pomoći žrtve trgovine ljudima

Strateška mjera D.1.				Rok za realizaciju																Finansije
Unaprijediti mehanizme za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i osoba pod rizikom da postanu žrtve trgovine ljudima i njihovog upućivanja na mehanizme za pomoć i podršku				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
D.1.1	Razvijati mehanizme i praksu u kojima će nadležne institucije identifikovati pojedince kao žrtve trgovine ljudima, kada su pretrpjeli povrede ljudskih prava, odmah nakon što postoje razumne sumnje da se vjeruje da su bile trgovane, i u kojima će se osigurati da je žrtvama pružena pomoć čak i prije iniciranja istrage.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO -8	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.1.2	Razvijati mehanizme i kapacitete u centrima za socijalni rad, policiji, tužilaštvima, sudovima, nevladinim organizacijama i drugim укjučenim institucijama i organizacijama da prepoznaju nove, netradicionalne oblike trgovine ljudima, poput prisilnih brakova, radne eksploatacije, kućnog ropstva, i da identifikuje žrtve tih oblika trgovine ljudima	MS i Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.1.3	Provesti ciljane kampanje za opštu i stručnu javnost radi smanjenja predrasuda o problemima ugovorenih brakova, kućnog ropstva, prisilnog rada i prodaje djece i drugih netradicionalnih oblika trgovine ljudima	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.1.4	Izvršiti detaljnu procjenu trenutnog referalnog mehanizma i izvršiti njegovo unaprjeđenje, posebno u pravcu da relevantne nevladine organizacije,	Sve nadležne	IO NVO		X															Nadležne institucije i potencijalni donatori

	sindikati i službe socijalne zaštite kroz referalni mehanizam ili druge relevantne strukture, mogu inicirati upućivanje na pomoć žrtve svih oblika trgovine ljudima, bez obzira na njihovo državljanstvo i da sarađuju sa nadležnim vlastima pružajući informacije u procesu identifikacije žrtava trgovine ljudima.	institucije i ovlaštne organizacije																	
D.1.5	Omogućiti da je proces evidentiranja i identifikacije svih žrtava trgovine ljudima fer, transparentan i da poštuje ljudska prava i osnovne slobode žrtava.	MLJPI	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena:

Strateška mjera D.2.				Rok za realizaciju												Finansije					
Unaprijediti pravni i regulativni okvir za pomoć i podršku žrtvama trgovine ljudima i osigurati njihovu efikasnu provedbu				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem		
D.2.1	Osigurati da se pravne odredbe iste prirode i obavezne snage primjenjuju na domaće i strane žrtve, na način da ispunjavaju minimalne zahtjeve člana 10. Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima, bez obzira ko prima/pruža usluge.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO							X											Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.2.2	Provesti procjenu radi mapiranja raspoloživih usluga za odrasle žrtve trgovine i djecu, revidirati standarde takvih usluga, osmisliti specijaliziranu pomoć za muškarce i djecu žrtve trgovine ljudima. i identifikovati specifične potrebe za izgradnju kapaciteta.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO	X																	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena: Pravila o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava državljana BiH su neobavezući instrumenti. Zdravstvena, socijalna i dr. vidovi zaštite žrtava su regulisani u odgovarajućim entitetskim zakonima i iz tih razloga ova primjena pravila nem pravnu snagu ali mogu služiti kao neobavezno uputstvo i vodič za postupanje.

Strateška mjera D.3. Unaprijediti obim i kvalitet pomoći i podrške za žrtve trgovine ljudima i osobe pod rizikom da postanu žrtve				Rok za realizaciju												Finansije					
				2016.				2017.				2018.				2019.					
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Julij - septembar	Oktober - decem		
D.3.1	Osigurati mehanizme i razviti praksu da je adekvatna pomoć žrtvama trgovine ljudima uvijek pružena, da je potpuno neovisna od spremnosti žrtve da sudjeluje u pravosudnom postupku, i neovisna od uslova boravka strane žrtve na teritoriji Bosne i Hercegovine.	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO NVO																		Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.3.2	Osigurati mehanizme koji će prepoznati i osigurati odgovarajuće vrijeme za oporavak od traume, i pružiti vrijeme za razmišljanje i donošenje odluke o budućim koracima, garantujući privremenu ili kada je moguće trajnu dozvolu boravka, kao i mogućnost dobijanja radne dozvole tokom boravka i informisanja žrtava o tim mogućnostima.	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO NVO																		Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.3.3	Osigurati mehanizme koji će unaprijediti sigurnost članova uže porodice žrtava trgovine ljudima.	SIPA MUPFBIIH KMUP MUPRS PBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO																		Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.3.4	Osigurati da je neophodna pomoć pružena u procesu sigurnog i dostojanstvenog povratka u zemlju porijekla ili uobičajenog boravka i da je razvijena saradnja, kada je moguće, u procesu reintegracije bivših žrtava od strane vlasti, socijalnih službi ili	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO NVO																		Nadležne institucije i potencijalni donatori

	nevladinih organizacija, kada je to odgovarajuće, u zemljama porijekla.																		
D.3.5	Ojačati pružanje pomoći van skloništa, posebno pravne pomoći. Osigurati da je pružena pravna pomoć i zastupanje od NVO-a. Osigurati da pravnici NVO-a koji pružaju pravno savjetovanje, mogu zastupati žrtve uključujući u svrhu traženja kompenzacije.	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije	IO NVO							X									Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.3.6	Podrška programima za ekonomsko osnaživanje žena žrtava trgovine licima	Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje RS, kantonalne službe zapošljavanja NVO i IO	Nadležne institucije i potencijalni donatori	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Napomena:																			

Strateška mjera D.4.				Rok za realizaciju																Finansije
Izgradnja kapaciteta institucija i organizacija uključenih u pomoć i podršku žrtvama trgovine ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. Broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
D.4.1	Provesti adekvane multidisciplinarnе obuke o tome kako identifikovati žrtvu trgovine, postupati sa njima i uputiti ih na odgovarajuću podršku. Obuke trebaju biti ciljane na izgradnju međusobnog razumjevanja trenutnih karakteristika trgovine, manifestacijama i uticaju na žrtve, ulozi i odgovornosti učesnika u nacionalnom referalnom mehanizmu. Obuke trebaju biti provedene zajednički za specijalizovane službe za provedbu zakona i NVO-e, za službenike koji će dolaziti u kontakt sa žrtvama ili potencijalnim žrtama, posebno za policajce, granične policajce, inspektore za strance, osoblje centra za zadržavanje imigranata, tužioce, pravne savjetnike, sudije i sudske službenike, inspektore rada, osoblje službi socijalne zaštite, dječije zaštite, dnevnih centara za djecu i domova za djecu, zdravstvenog i konzularnog osoblja, NVO-a koji rade sa djecom ulice, djecom bez pratnje, tražiocima azila, izbjeglicama, žrtvama nasilja, pedagoge.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.4.2	Unaprijediti kapacitete policije, socijalnih radnika i drugih institucija koje mogu doći u kontakta sa djecom ili drugim osobama trgovanim i eksploatisanim za prisilno i organizovano prosjačenje kako bi osigurali brz odgovor na njihove posebne potrebe, sa ciljem njihovog	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

	hitnog sklanjanja, kada je to moguće, iz štetnih i eksploatorskih situacija.		NVO																
D.4.3	O snažiti napore konzularnog osoblja da identifikuju i upute na službe podrške državljane trgovane u inostranstvu, posebno žrtve trgovane u svrhu prisilnog rada, prisilnog prosjačenja i kriminala.	MVP	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.4.4	O jačati/ustpostaviti službe podrške koje će odgovoriti potrebama žrtava trgovine, trgovanim u druge svrhe nego seksualne eksploatacije (prisilni rad, prosjačenje i kriminal) i osigurati upućivanje na takvu podršku.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.4.5	Izgraditi kapacitete NVO-a da pružaju besplatnu pravnu pomoć, savjetovanje i zastupanje žrtava trgovine ljudima u krivičnim, građanskim i upravnim postupcima.	MS	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																			

Strateška mjera D.5.				Rok za realizaciju																Finansije
Osigurati efektivan pristup pravdi i odgovarajućim pravnim sredstvima za žrtve trgovine ljudima				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	
D.5.1	Olakšati pristup žrtvama trgovine ljudima, na individualnoj osnovi, relevantnim pravnim savjetovanjima i pravnoj pomoći da bi im se omogućilo korištenje odgovarajućih pravnih sredstava, uključujući kompenzaciju za pretrpljenu materijalnu i moralnu štetu od trgovaca ljudima.	TBIH TFBIH TRS TBD SIPA MUPRS MUPFBIH PBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.5.2	Uspostaviti, kada je neophodno, ili olakšati pristup žrtvama trgovine ljudima, bez obzira na njihov pravni status ili državljanstvo, Državnim kompenzacijskim fondovima ili drugim relevantnim mehanizmima.	VSTV	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.5.3	Osigurati da, kada je odgovarajuće, da žrtve trgovine ljudima nisu kažnjavane za njihovo učešće u nezakonitim aktivnostima u mjeri u kojoj su bile prisiljene na to.	VSTV	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateška mjera D.6				Rok za realizaciju												Finansije				
Unaprijediti mehanizme zaštite djece i sprječavanje nasilja nad djecom putem informaciono-komunikacijskih tehnologija				2016.	2017.				2018.				2019.							
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
D.6.1	Uspostaviti i ojačati odjele za borbu protiv tehnološkog kriminala u policijskim agencijama	SIPA FMUP RMUP PBD KMUP	IO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.6.2	Edukacija i obuka policijskih službenika, tužilaca i sudija na temu istraživanja slučajeva nasilja nad djecom putem informacionog-komunikacijskih tehnologija i zaštite žrtava ovog oblika kriminaliteta	MUPFB H MUPRS PBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
D.6.3	Podizanje svijesti javnosti o problemu nasilja nad djecom putem informaciono komunikacijskih tehnologija	MUPFB H MUPRS PBD	Sve nadležne institucije i ovlaštne organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateški cilj E.

Ojačati partnerstvo i saradnju između aktera uključenih u suprotavljanje trgovini ljudima

Strateška mjera E.1.				Rok za realizaciju																Finansije
Dodatno razviti pravni okvir za međunarodnu saradnju				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - septembar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - septembar	Oktober - decem	
E.1.1	Povećati broj dvostranih sporazuma o pravosudnoj/policijskoj saradnji sa zemljama porijekla/odredišta žrtava/trgovaca povezanih sa krivičnim djelima koja se istražuju/gone u Bosni i Hercegovini i razmotriti postojeće kao i zaključivanje dodatnih instrumenata neobavezujuće naravi sa odgovarajućim institucijama uključenim u borbu protiv trgovine ljudima, posebno Transnacionalnog referalnog mehanizma.	MS MPRBIH	FMUP RMUP PBD DKPT, SIPA, GP KMUP	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.1.2	Zaključiti Operativni sporazum o saradnji sa EUROPOL-om radi pristupa novim resursima i sistemima.	MS	FMUP RMUP PBD KMUP DKPT, SIPA, GP	X																Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				

Strateška mjera E.2.				Rok za realizaciju																Finansije
Intenzivirati međunarodne kontakte i saradnju				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Saradju u	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
E.2.1	Promovisati princip da je primarna odgovornost za borbu protiv trgovine ljudima i njeno sprječavanje na državama zbog činjenica da je trgovna ljudima povezana sa transnacionalnim organizovanim kriminalom i da zahtjeva saradnju na međunarodnom i regionalnom nivou , uključujući pored vlasti i privatni sektor i relevantne nevladine organizacije.	MS MPRBIH	FMUP RMUP PBD KMUP FMPR RMPR PKBD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.2.2	Unaprijediti učešće institucija iz Bosne i Hercegovine u međunarodnim forumima o borbi protiv trgovine	MS MPRBIH	FMUP RMUP PBD KMUP FMPR RMPR PKBD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.2.3	Unaprijediti međunarodnu i regionalnu saradnju između agencija za provođenje zakona, uključujući i kroz osnivanje i implementaciju zajedničkih istražnih timova	MS MPRBIH	FMUP RMUP PBD KMUP RMPR PKBD 7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.2.4	Ojačati međunarodnu saradnju između relevantnih subjekata Referalnog mehanizma u Bosni i Hercegovini i	MS	FMUP RMUP PBD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

	drugih relevantnih nacionalnih struktura uključujući nastavak aktivnosti na jačanju sveobuhvatnog i koordiniranog pristupa u sprječavanju i borbi protiv trgovine ljudima i pomoći žrtvama trgovine u prekograničnim slučajevima putem odgovarajućeg nacionalnih i međunarodnih mehanizama.		KMUP FMPR RMPR PKBD																
E.2.5	Ohrabrivati saradnju između službi za provođenje zakon i drugih relevantnih struktura vlasti i privatnog sektora u borbi protiv aktivnosti pranja novca povezanog sa trgovinom ljudima.	MS MPRBIH	FMUP RMUP PBD KMUP FMPR RMPR PKBD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.2.6	Ohrabrivati privatni sektor, uključujući bankarski sektor, kompanije koje posluju sa kreditnim karticama, kompanije koje posluju u informacionom i telekomunikacionom sektoru te interner provajdere, da doprinesu sprječavanju svih oblika trgovine ljudima i ometanju mreža trgovine ljudima, između ostalom putem pružanja relevantnim vlastima informacija povezanih sa trgovinom ljudima, i jačanjem subjekata u privatnom sektoru da pruže pomoć žrtvama trgovine ljudima, kada je to primjenjivo.	MS	FMUP RMUP PBD KMUP FMPR RMPR PKBD	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																			

Strateška mjera E.3.				Rok za realizaciju																Finansije
Dodatno razviti parnterstvo i saradnju nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija unutar Bosne i Hercegovine				2016.	2017.				2018.				2019.							
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktobar - decem	
E.3.1	Dodatno razviti multi-disciplinarno partnerstvo u okviru referalnog mehanizma između koordinacijskih i drugih struktura vlasti, da bi se potpomogao dijalog i saradnja između vlasti, nevladinih oranizacija i drugih i drugih relevantnih institucija i organizacija uključenih u anti-diskriminacijske programe i zaštitu prava žena, djece, pripadnika etničkih, nacionalnih i vjerskih manjina i migranata s ciljem doprinosa u identifikaciji trgovanih osoba i jačanja zaštite prava potencijalnih i identifikovanih žrtava trgovine ljudima.	Nadležne institucije i ovlaštene organizacije	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.3.2	Ojačati saradnju između centara za socijalni rad i dnevnih centara za djecu u onim nivoima vlasti gdje dnevni centri nisu u sastavu centara za socijalni rad	Nadležne institucije i ovlaštene organizacije	IO, NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.3.3	Podržati uspostavu Platforme civilnog društva koja će uključiti sve organizacije koje rade protiv trgovine ljudima ili koje susreću žrtve, da bi se moglo jasno znati koji su resursi na raspolaganju da učine dijalog u vlasti i civilnog društva efektivnim.	Nadležne institucije i ovlaštene organizacije	Nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	Nadležne institucije i potencijalni donatori

Napomena: Strateška mjera E.4.				Rok za realizaciju												Finansije				
Dodatno razviti kapacitete nadležnih institucija i ovlaštenih organizacija za ostvarivanje partnerstva i saradnje				2016.				2017.				2018.				2019.				
Red. broj	Aktivnost	Nosilac aktivnosti	Sarađuju	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	Januar - mart	April - juni	Juli - sptmebar	Oktober - decem	
E.4.1	Razviti multidisciplinarnu obuku za osoblje dnevnih centara za djecu, posebno mobilne timove, osoblje centara za socijalni rad koji rade na dječijoj zaštiti, NVO-e, policiju, tužioce i sudije u identifikaciji i pomoći djeci žrtvama trgovine, djeci pod rizikom od trgovine i njihovim porodicama.	Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, ministarstva unutrašnjih poslova, Centri za edukaciju sudija i tužilaca.	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO					X												Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.4.2	Ojačati ulogu i kapacitete konzularnih ureda u glavnim zemljama odredišta emigracije da bi se unaprijedila zaštita državljana Bosne i Hercegovine koji rade u inostranstvu i da bi se identifikovali načini pomoći žrtvama trgovine ljudima.	Ministarstvo vanjskih poslova	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO NVO						X											Nadležne institucije i potencijalni donatori
E.4.3	Uključiti Rome u procese odlučivanja o zaštiti žrtava.	MLJP	Sve nadležne institucije i ovlaštene organizacije IO, NVO									X								Nadležne institucije i potencijalni donatori
Napomena:																				